

1.Buur ya di téere bi njëkk

Téereb *Buur ya* bi njëkk moo nettali jant ya ay buur yilifée Israayil, gannaaw nguug Daawuda. Doomam Suleymaan falu; gannaaw deewam, réew mi xàjjalikoo na ñaari wàll: nguuru bëj-gànnar di Israayil, nguug bëj-saalum di Yuda. Xàjjalikoo gi nag tukkee ci teenal gu kuutaayal Suleymaan, Robowam, tàmbalee nguugam, ba tax fukki giir ya féete bëj-gànnar fippu. Gannaaw loolu la téere bi indi jaar-jaari mboolem buur yi yilifoon Israayil mbaa Yuda, buur bu ci nekk mu natt na mu wor-maale Yàlla, ba jox la àtteb ku baax mbaa ku bon.

Ci tënk:

1.1–2.11 Buur Daawuda saay na.

2.12–11.43 Suleymaan falu na, tabax kër Yàlla ga.

12.1-24 Réew ma xàjjalikoo na.

12.25–16.28 Kujje am na diggante Israayil ak Yuda ba ci janti Buur Axab.

16.29–22.40 Dëngoo dox na diggante Ilyaas ak Buur Axab.

22.41-54 Lu jëm ci nguuri Yosafat ak Akasiya.

Lu jëm ci nguug Suleymaan

(*Saar 1.1–11.43*)

Daawuda néew na doole

¹ Gannaaw gi, Buur Daawuda mujj naa màggat, ba làq at yu bare, ñu di ko sàng ay sér te du ko taxa nugg.

² Ay dagam ne ko: «Buur, sang bi, nañu la wutal ab janq, mu di la taxawu, di la toppatoo. Man naa tēdd it ci sa wet, Buur, ndax nga liwwi, sang bi.»

³ Ñu daldi seet ci tundu Israayil wépp, ba gis janq bu rafet bu ñuy wax Abisag, di waa Sunem. Ñu indil ko Buur.

⁴ Janq baa nga taaru lool. Muy toppatoo nag Buur, di ko taxawu, waaye Buur àndul ak moom.

Adoñaangi sàkku jal bi

⁵ Ci biir loolu Adoña doomu Daawudaak Agit, di tēggu naan: «Man mii maay doon buur.» Mu waajalal boppam watiiru xare aki fas ak juróom fukki nit ñuy daw di ko jiitu.

⁶ Baayam Daawuda nag masu koo wax dara ak lu mu mana def. Adoña moo toppoon ci Absalom. Mu doonoon ku góorayiw lool.

⁷ Ci kaw loolu Adoña diisook Yowab mi Ceruya di ndeyam, ak Abyatar sarxalkat ba, ñooñu jàppale ko.

⁸ Waaye Cadog sarxalkat ba ak Benaya doomu Yoyada ak Yonent Yàlla Natan ak Simey ak Reyì, ñook jàmbari Daawuda ya koy dar, ñooñu ànduñu woon ak Adoña.

⁹ Ba mu ko defee Adoña sarxe ay xar aki nag aki wèllu yu duuf ca wetu doju Soyelet, fa feggook En Rogel. Mu woo ca mboolem doomi Buur yu góor ya mu bokkal baay, ak jawriñi Buur yu diiwaanu Yuda.

¹⁰ Waaye woowul Yonent Yàlla Natan ak Benaya, woowul jàmbaar yay dar Daawuda, woowul rakkam Suleymaan.

¹¹ Ba loolu amee Natan laaj Batseba, ndeyu Suleymaan, ne ko: «Waaw, xanaa déggoo ne Adoña

doomu Agit falu na buur te sunu sang Daawuda yégu ko?

¹² Kaay gaaw, ma digal la nooy def, ba musal sa bakkan ak sa bakkanu doom Suleymaan.

¹³ Gaawal dem ca Buur Daawuda, ne ko: “Buur, sang bi, du yaa ma giñaloon, yaw sang bi, ne ma sama doom Suleymaan mooy falu buur, wuutu la, te mooy toog ci sa jal bi? Kon nag lu tax Adoña falu buur?”

¹⁴ Gisal, diir bi ngay wax ak Buur foofa, man di-naa duggsi, topp ci yaw te dinaa dëggal sa kàddu.»

¹⁵ Batseba dem ba ca Buur, ca biir néegam. Buur a nga màggat lool, Abisag mu Sunem di ko taxawu.

¹⁶ Batseba agsi sujjóotal Buur, sukk fi kanamam. Buur ne ko: «Lu doon say tànki?»

¹⁷ Mu ne ko: «Sama sang, yaw yaa ma giñal ci sa Yàlla Aji Sax ji, sang bi, nga ne ma sama doom Suleymaan de dina falu buur moos, wuutu la, te moom mooy toog ci sa kaw jal bi.

¹⁸ Waaye xoolal léegi Adoña ngii falu buur, te yaw Buur sang bi, yéguloo ko.

¹⁹ Sarxe na ay nag ak wëllu yu duuf ak xar yu bare. Woo na ca doomi Buur yu góor yépp, woo ca Abyatar sarxalkat ba, woo ca Yowab, njiitu gàngooru xare gi. Waaye Suleymaan sa surga ba, woowu ko.

²⁰ Yaw nag Buur, sang bi, Israayil gépp a ngi ne jàkk ci yaw, ngir nga xamal leen kan ngay dëj ci sab jal, mu wuutu la, sang bi.

²¹ Lu ko moy de Buur, sang bi, bés boo noppaloo fekki say maam, su boobaa man, maak sama doom Suleymaan dinañu nu àtte ni ay ñaawlekat.»

²² Na Batseba di wax ak Buur, Yonent Yàlla Natan jekki ne jalañ.

²³ Ñu wax ko ne ko: «Buur, Yonent Yàlla Natan a ngoog.» Mu agsi ba ci kanam Buur, sujjóotal ko, dëpp jëëm fa suuf.

²⁴ Natan ne ko: «Buur, sang bi, ndax yaa wax ne Adoña mooy falu buur, wuutu la, te moom mooy toog ci kaw jal bi?

²⁵ Ndax kat, Adoña dem na tey jii, sarxeji lu bare ciy nag ak wëllu yu duuf aki xar. Woo na ca doomi Buur yu góor yépp, ñook njiiti xare yeek Abyatar sarxalkat bi. Ña nga noonee di lekk aka naan ñook moom te naa: “Buur Adoña, guddaluw fan!”

²⁶ Man sa surga bii nag, maak Cadog sarxalkat bi ak Benaya doomu Yoyada ak sa surga ba Suleymaan, woowu nu ca.

²⁷ Buur, sang bi, ndax wér na ne loolu ndigal la lu bàyyikoo fi yaw, te xamaloo nu kan mooy toog ci sa kaw jal bi, wuutu la, yaw Buur, sang bi?»

²⁸ Buur Daawuda ne ko: «Wool ma Batseba!» Ci kaw loolu Batseba dikk taxaw fa kanam Buur.

²⁹ Buur daldi giñ ne: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund te musal sama bakkan bii ci jépp njàqare,

³⁰ bir na ne loolu ma la giñaloon ci Aji Sax ji Yàllay Israayil ne la, bir na ne Suleymaan sa doom mooy doon buur wuutu ma te mooy toog ci kaw jal bii ma toog—loolu déy dinaa ko sottal bés niki tey.»

³¹ Ba mu ko defee Batseba dëpp jëëm fa suuf, sukk fa kanam Buur, ne ko: «Buur Daawuda, sang bi, yal nanga fi yàgg.»

Suleymaan falu na

³² Buur Daawuda daldi ne: «Woolleen ma Cadog sarxalkat bi ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada.» Ba ñu dikkee fa kanam Buur,

³³ Buur ne leen: «Àndleen ak samay dag, ngeen waral sama doom Suleymaan ca sama kaw berkelle bu jigéen ba, te yóbbu ko Gixon, bētu ndox ba.

³⁴ Cadog sarxalkat bi ak Yonent Yàlla Natan, nañu ko diw foofa, fal ko mu jiite Israayil. Su ko defee ngeen wal bufta bi* te yéene ne: “Buur Suleymaan, guddaluw fan!”

³⁵ Ngeen topp nag ci moom, délsi, mu dikk toog ci kaw jal bi. Moom mooy nguuru, wuutu ma. Moom laa fal, mu yilif Israayil ak Yuda.»

³⁶ Ba loolu amee Benaya doomu Yoyada ne Buur: «Buur, sang bi, yal na ko Aji Sax ji sa Yàlla dogal. Amiin!

³⁷ Na Aji Sax ji ànde woon ak yaw Buur, sang bi, yal na ni àndeek Suleymaan, te yal na kaweel ab jalam, ba mu sut sab jal, yaw Buur Daawuda, sang bi.»

³⁸ Gannaaw loolu Cadog sarxalkat ba daldi ànd ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada, ak waa Keret ak waa Pelet yay dar Daawuda. Ñu waral Suleymaan berkelleb Buur Daawuda. Ñu dar ko ba Gixon, bētu ndox ba.

³⁹ Ci kaw loolu Cadog sarxalkat ba dem ca xaymab Aji Sax ji, jële fa béjjén ba def diwu pal ga, diw ca Suleymaan. Ñu wal bufta ba, mbooloo ma mépp àddu ca kaw ne: «Buur Suleymaan, guddaluw

* **1.34 bufta**, ab béjjénu kuuy la, bu ñu bënn ñaari wet yi, ngir man cee wal.

fan!»

⁴⁰ Ba loolu amee mbooloo ma mépp topp ca, bég lool, di toxoro, coow la jolli, ba suuf sa di riir.

⁴¹ Ba mu ko defee Adoña dégg ca, mook mboolem ña mu woo woon, ñu nekk faak moom. Fekk ñu lekk ba noppi. Ba Yowab déggee bufta ba, da ne: «Waaw, riir mi ci dëkk bi, lu mu doon?»

⁴² Daaneelagul kàddoom sax, Yonatan doomu Abyatar sarxalkat ba ne jaas, agsi. Adoña ne ko: «Dikkal, yaw nit ku baax nga, te xibaaru jàmm ngay indi.»

⁴³ Yonatan ne Adoña: «Déedéet kay, sunu sang Buur Daawuda fal na Suleymaan buur.

⁴⁴ Buur boole na kook Cadog sarxalkat bi ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada ak waa Keret ak waa Pelet yay dar Buur. Yebal na leen, ñu waral ko berkelleb Buur.

⁴⁵ Cadog sarxalkat baak Yonent Yàlla Natan diw nañu ko, fal ko ca Gixon, ba bàyyikoo ca, di ko bége, mu dim riir ci dëkk bi. Mooy coow li ngeen dégg.

⁴⁶ Suleymaan sax toog na ca jalu buur;

⁴⁷ te it jawriñi buur ñëw nañu, di sargalsi sunu sang Buur Daawuda, ne ko: “Yal na sa Yàlla siiwal turu Suleymaan, ba mu gën laa amu tur. Yal na kaweel ab jalam, ba mu gëna kawee sab jal.” Buur sujjóot ca kaw lalam,

⁴⁸ teg ca ne: “Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil ji ma jox bésab tey ku ma wuutu ci samab jal, may gis.”»

⁴⁹ Ba loolu amee tiitaange jàpp mboolem ña ñu woo woon ca jataayu Adoña. Ñu jóg, tasaaroo, ku nekk dem yoonam.

⁵⁰ Adoña nag ragal Suleymaan, daldi dem jàpp ca béjjén ya ca cati sarxalukaay ba, ngir rawale bakkanam†.

⁵¹ Ñu wax ko Suleymaan, ne ko: «Buur Suleymaan, Adoña de, ragal na la. Deful lu moy jàpp ca béjjéni sarxalukaay ba te naa: “Na ma Buur Suleymaan sang bi giñal tey jii ne du ma jam saamar, ma dee.”»

⁵² Suleymaan daldi ne: «Su dee nit ku jara wóolu de, genn kawaram du wadd ci suuf. Waaye su lalee pexem wor de, dina dee.»

⁵³ Ba loolu amee Buur Suleymaan yónnee, ñu jëleji Adoña ca sarxalukaay ba, mu dikk, sujjóotal Buur Suleymaan. Mu ne ko: «Man ngaa ñibbi sa kër.»

2

Daawuda dénku na Suleymaan

¹ Ba ñu demee ba bésu àppu Daawuda di jegesi, Daawuda dafa dénku doomam Suleymaan, ne ko:

² «Maa ngi ci yoon wu dul jaas ci mboolem àddina. Nanga dëgërlu te góor-góorlu,

³ di sàmm sa ndénkaaneb Yàlla Aji Sax ji, di topp ay yoonam, sàmmontee ay dogali yoonam aki santaaneem aki àttey yoonam aki seedeem, ni ñu ko binde ci yoonu Musaa. Su ko defee dinga am ndam ci lépp looy def ak fépp foo jëm,

⁴ ba keroog Aji Sax ji sottal kàddoom ga mu ma waxoon ne ma: “Su say sèt sàmmee seen dundin,

† **1.50** Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo rawale bakkanam. Seetal ci *Mucc ga* 21.14.

saxoo ngëm gu ma wéetal, te gar ci seen bakkan, kon doo ñàkk muukk ku lay wuutu ci jalub Israayil.”

⁵ «Yaw ci sa bopp xam nga li ma Yowab doomu ndaw sa Ceruya def, te def na ko ñaari njiiti xarey Israayil, di Abner doomu Ner ak Amasa doomu Yeter: rey na leen, tuur seen deret ni bu doon xare, ba taqal boppam ripp. Moo rendi ci biir jamonoy jàmm.

⁶ Jëflanteel ak moom ci kaw xel, bu ko bàyyi mu duggaale bàmmee! bijjaaw.

⁷ «Góor ñiy doomi Barsilay mu Galàdd nag, nanga leen baaxe, te ñuy bokk ak yaw ndab, ndax kat taxawu woon nañu ma, ba may daw Absalom sa doomu baay.

⁸ «Gannaaw loolu bàyyil xel ci Simey mi nga feg-gool, muy doomu Gera mu Baxurim mi bokk ci giirug Beñamin. Moom moo ma doon tifaare ay saaga, bés ba ma jëmee Maxanayim, moom mu dikk dajeek man ca dexe Yurdan. Ma giñal ko ci Aji Sax ji ne ko: “Duma la rey, sama saamar du la dal!”

⁹ Waaye yaw de, bu ko ñàkka topp, ndax bo-room xel nga, te dinga xam ni ngay defeek moom, ba mu sangoo deretam, ànd ak bijjaawam, dugg bàmmee!»

¹⁰ Gannaaw loolu Buur Daawuda saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda.

¹¹ Nguurug Daawuda ci Israayil tollu na ci ñeent fukki at, di juróom ñaari at yu mu nguuroo Ebron, ak fanweeri at ak ñett yu mu nguuroo Yerusaleem.

¹² Suleymaan nag toog ca jalub baayam Daawuda; nguuram dëgër këcc.

Nii la Adoña mujje

¹³ Ci biir loolu Adoña ma Agit di ndeyam, dem ca Batseba, ndeyu Suleymaan. Mu ne ko: «Mbaa jàmm a la indi?» Mu ne ko: «Jàmm la.»

¹⁴ Mu neeti ko: «Mbir la, mu ma lay wax.» Mu ne ko: «Waxal.»

¹⁵ Mu ne ko: «Xam nga ne maa moomoon nguur gi, te man la Israayil gépp séentu woon, ma falu buur. Waaye tey nguur gi walbatiku na, tegu ci sama loxol doomu baay, ndax Aji Sax jee ko ko jox.

¹⁶ Léegi nag lenn rekk laa lay ñaan, te nga bañ maa gantu.» Mu ne ko: «Waxal rekk.»

¹⁷ Mu ne ko: «Buur Suleymaan du la gantu, rikk ñaanal ma ko, mu may ma Abisag mu Sunem soxna.»

¹⁸ Batseba ne ko: «Baax na, man kay maa la koy waxal Buur.»

¹⁹ Batseba dem ca Buur Suleymaan, ngir wax ko mbirum Adoña ma. Buur jóg gatandu ko, sukkal ko, daldi toogaat ci ngànguneem. Mu tegal ndeyam ngàngune, mu toog ci ndijooram.

²⁰ Mu ne ko: «Man de, lenn lu tuut rekk laa lay ñaan, te bu ma gantu.» Mu ne ko: «Waxal, saa ndey, duma la gantu.»

²¹ Mu ne ko: «Abisag mu Sunem, may ko sa doomu baay Adoña soxna.»

²² Buur Suleymaan ne ndeyam: «Nga ne! Adoña ngay ñaanal Abisag mu Sunem soxna? Tee nga koo ñaanal nguur gi far, nde mooy sama mag; ñaanalaale ko Abyatar sarxalkat bi, mook Yowab doomu Ceruya?»

²³ Buur Suleymaan nag giñ ci Aji Sax ji ne: «Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar, ndegam Adoña

du feye bakkanam lii muy sàkku!

²⁴ Léegi nag giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, te teg ma fi, dēj ma ci jalub Daawuda sama baay, sampal ma askanu nguur wa mu dige woon, bésu tey jii Adoña dina dee.»

²⁵ Buur Suleymaan daldi jox ndigal Benaya doomu Yoyada. Benaya jam Adoña, mu dee.

Nii la Abyatar mujje

²⁶ Abyatar sarxalkat bi nag, Buur ne ko: «Dellul Anatot ca say tool. Dee rekk a war ci yaw, waaye bésu tey jii duma la rey, ndax li nga gàddu woon gaalu Aji Sax ji Boroom bi, dox jiitu sama baay Daawuda. Nga teg ci bokk ak sama baay mboolem coono bu mu daj.»

²⁷ Suleymaan nag dàqe Abyatar ci liggéeyu carxal fa kanam Aji Sax ji, daldi matal li Aji Sax ji waxoon ci waa kër Eli ca Silo.

Nii la Yowab mujje

²⁸ Yowab àndul woon ak Absalom ci pexeem, waaye Adoña la mujj àndal. Ba Yowab yégee la xew, daa daw ba ca xaymab Aji Sax ji, jàpp ca béjjén ya ca cati sarxalukaay ba, ngir rawale bakkanam.

²⁹ Ñu wax Buur Suleymaan ne ko: «Yowab daw na, làquji ca xaymab Aji Sax ji, te kat ma nga ca sarxalukaay ba.» Suleymaan sant Benaya doomu Yoyada, ne ko mu dem, jam ko.

³⁰ Benaya dugg ca biir xaymab Aji Sax ja, ne ko: «Buur nee nanga génn!» Yowab ne ko: «Génnuma, fii laay deewe!» Benaya yegge Buur waxi Yowab ak la mu ko tontu.

³¹ Buur ne ko: «Defal li mu wax, jam ko mu dee, nga suul ko, ndax ma set, maak sama waa kër baay, ci deretu jàmburi Yàlla ji Yowab tuuroon.

³² Su ko defee Aji Sax ji dina ko gàdduloo bakkanu boppam, feye ko ko bakkanu ñaar ña mu songoon, di Abner doomu Ner, njiital xarey Israayil, ak Amasa doomu Yeter, njiital xarey Yuda; muy ñu jub, ñu ko gën, teewul mu jam leen saamar, ñu dee te sama baay Daawuda yégu ko.

³³ Yal na Yowab ak askanam gàddu seen bakkan ba fàww. Waaye Daawudaak askanam ak waa këram akub jalam, yal na leen Aji Sax ji jàmmal ba fàww.»

³⁴ Ba loolu amee Benaya doomu Yoyada daldi dem jam Yowab, rey ko. Ñu suul ko ca këram ga ca mândin ma.

³⁵ Gannaaw loolu Buur tabb Benaya doomu Yoyada ca boppu gàngooru xare ga, mu wuutu Yowab. Cadog sarxalkat ba, Buur tabb ko, mu wuutu Abyatar.

Nii la Simey mujje

³⁶ Ba mu ko defee Buur yónnee woolu Simey, wax ko ne ko: «Tabaxalal sa bopp kër fii ci Yerusalem, dëkk ca waaye bul dem fenn.

³⁷ Ndaxte bés boo fi jógee, ba jéggi xuru Sedoron, xamal xéll ne dee rekk mooy sab àtte, te yaay gàddu sa bakkanu bopp.»

³⁸ Simey ne Buur: «Baax na, Buur, sang bi. Li nga ma wax rekk de laay def, sang bi.» Ba loolu amee Simey toog Yerusalem lu yàgg.

³⁹ Ba ñu ca tegee ñetti at, ñaari jaami Simey daw dem ca Akis buurub Gaat doomu Maaka. Ñu wax Simey, ne ko: «Ndeke sa jaam yaa nga Gaat!»

⁴⁰ Simey daldi takk mbaamam, dem Gaat ca Akis, ngir jëli ay jaamam. Mu jëleji Gaat ay jaamam, delloosi leen.

⁴¹ Ba ñu waxee Buur Suleymaan, ne ko Simey jóge na Yerusalem dem Gaat, ba délsi,

⁴² Buur yónnee, woolu Simey, ne ko: «Xanaa giñloowuma la ci Aji Sax ji, artu la, ne la: “Bés boo fi jógee dem fenn, xamal xéll ne dee rekk mooy sa àtte”? Nga ne ma: “Baax na, dinaa la déggal.”

⁴³ Ana lu waral nag sàmmoo la nga giñoon ci Aji Sax ji te ma santoon la ko?»

⁴⁴ Buur dellu ne Simey: «Yaw ci sa bopp xam nga xéll lépp loo lor sama baay Daawuda. Léegi Aji Sax ji dina la fey sa jëf ju bon, mu këppu ci sa kaw.

⁴⁵ Waaye man Buur Suleymaan, Yàlla du ma teree barkeel; jalub Daawuda it day sax fàww fi kanam Aji Sax ji.»

⁴⁶ Buur nag sant Benaya doomu Yoyada, mu génne Simey, jam ko, mu dee. Ba loolu amee nguur ga gëna dëgër ca loxol Suleymaan.

3

Buur Suleymaan ñaan na Yàlla mu xelal ko

¹ Gannaaw ba loolu wéyee Suleymaan goromloo naak Firawna buuru Misra, jël doomu Firawna, indi ko gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba keroog muy noppee tabax kërak ak kër Aji Sax ji ak tata ja wër Yerusalem.

² Terewul mbooloo ma di rendi ay sarax ca bérebi jaamookaay ya, ndax ca yooya jamono tabaxaguñu woon kër gu ñu jagleel turu Aji Sax ji.

³ Suleymaan nag wone cofeelam ci Aji Sax ji, di wéy ci sàrti baayam Daawuda, ba mu des bérebi jaamookaay ya rekk. Moom daan na fa rendi sarax, di fa taal cuuraay.

⁴ Ci biir loolu Buur dem Gabawon, sarxali fa, ndax foofaa doon bérebu jaamookaay ba gënoona mag: junniy saraxi rendi-dóomal, Suleymaan joxe na ko fa ca kaw sarxalukaay booba.

⁵ Foofa ci guddi ca Gabawon la Aji Sax ji feeñoo woon Suleymaan ci gént. Yàlla ne ko: «Ñaanal loo bëgg, ma may la ko.»

⁶ Suleymaan ne ko: «Yaw de yaa baaxe lool sab jaam Daawuda, saa baay, ngir na mu daan doxale fi sa kanam ci dëgg ak yoon ak njubteg xol. Yaa ko baaxe lool, may ko doom ju góor ju toog cib jalam, bésub tey jii.

⁷ Léegi nag Aji Sax ji, sama Yàlla, fal nga ma buur, ma wuutu saa baay Daawuda. Waaye Sang bi, man ndaw lu tuut laa, xawma sax nu may doxale.

⁸ Rax ci dolli, Sang bi, ma nekk ci digg askan wi nga tànn, askan wu yaa, ba maneesu koo waññ mbaa di ko lim.

⁹ Kon nag Sang bi, may ma xel mu amug dégg mu ma àttee sa ñoñ, ngir may ràññee lu baax ak lu bon. Ndax kat, ana kan moo mana àtte sa ñoñ, wii askan wu réy?»

¹⁰ Kàddug Suleymaan ga nag neex Aji Sax ji, ndax loolu mu ñaan.

¹¹ Mu ne ko: «Gannaaw loolu nga ñaan, te ñaanuloo fan wu gudd, ñaanuloo alal, ñaanuloo itam say noon

dee, xanaa di ñaan xel mu rafet moo àttee dëgg,

¹² dama ne, dinaa la defal li nga ñaan, te sax dinaa la may xel mu rafet, nga amug dëgg, ba raw ku la jiitu ak ku la wuutu.

¹³ Te itam li nga ñaanul dinaa la ko may, booleel la alal ak daraja, ba doo am moroom ci buur yi, sa giiru dund.

¹⁴ Te soo jaaree ci samay yoon, jëfe samay sàrt ak samay santaane, muy fi sa baay Daawuda jaaroon, kon dinaa guddal saw fan.»

¹⁵ Ba loolu amee Suleymaan yewwu, ndeke gént la woon. Mu dellu Yerusalem, taxaw fa kanam gaalu kóllërey Aji Sax ji, def fa ay saraxi rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir jàmm, daldi berndeel jawriñam yépp.

Suleymaan wone na xelam

¹⁶ Ba loolu wéyee mu am ñaari gànc yu dikk ca Buur, agsi ca kanamam.

¹⁷ Senn ndaw sa ne: «Éy sang bi, maak ndaw sii de, danoo bokk genn kër, bokk fa wasin nun ñaar.

¹⁸ Ba ma amee doom ba mu am ñetti fan, moom mii itam mu am doom, te nun rekk a dëkk, keneen nekkul ak nun ca biir kër ga, xanaa nun ñaar.

¹⁹ Doomu ndaw sii nag dee ci guddi, ndax daa tēddoon ci kawam.

²⁰ Mu jóg ci xaaju guddi, jële sama doom fi sama wet, tēral ci wetam. Fekk man, sang bi, maa ngi nelaw. Doomam ji dee nag, mu tēral ko ci sama wet.

²¹ Naka laa jóg ci suba, di nàmpal sama doom, gisuma lu moy mu dee. Ba bēt setee nag ma xool ko bu baax, ndeke du sama doom ji ma jur.»

²² Seneen ndaw sa ne: «Déédéet, sama doom mooy dund, sa doom a dee.» Ku njëkk ka ne: «Déédéet, sa doom a dee, sama doom a ngi dund.» Ñu di ko werante fi kanam Buur.

²³ Buur ne: «Kii a ngi naan: “Sama doom jii mooy dund, sa doom a dee.” Kee naan: “Déédéet, sa doom a dee, sama doom mooy dund.”»

²⁴ Buur teg ca ne: «Indilleen ma saamar!» Ñu indil Buur saamar.

²⁵ Buur ne: «Dogleen xale biy dund ñaar, te jox kii genn-wàll, jox kee genn-wàll.»

²⁶ Ci kaw loolu ndaw si doomam di dund daldi ñeewante doomam. Mu ne: «Déet, sang bi, jox ko xale bi. Bu ko rey muk!» Ndaw sa ca des, moom, ne: «Deesu ma ko jox, deesu la ko jox; dogleen ko ñaar!»

²⁷ Ba loolu amee Buur daldi àtte ne: «Joxleen ndaw su njëkk si liir biy dund, te buleen ko rey. Mooy ndeyam.»

²⁸ Israayil gépp nag dégg àtteb Buur, daldi yéemu ci moom, ndax dañoo gis ne xelum Yàlla mu rafet a ngi ci moom, di ko jiite ci àtte dëgg.

4

Suleymaan fal na ay njiit

¹ Ci kaw loolu Buur Suleymaan di boroom Israayil gépp.

² Ay jawriñam ñii la woon: Asaryaa sētu Cadog moo doon sarxalkat bi;

³ Elixoref ak Axya doomi Sisa di bindkat yi; Yosafat doomu Axiludd yore kàddug Buur;

⁴ Benaya doomu Yoyada jiite gàngooru xare ga; Cadog ak Abyatar di ay sarxalkat.

⁵ Asaryaa doomu Natan moo jiite woon ndawi Buur ya, Sabudd doomu Natan di sarxalkat te di xelal buur.

⁶ Axisar moo doon saytu kër buur, Adoniram doomu Abda di sase liggéeyi sañul-bañ ya.

⁷ Buur Suleymaan amoon na fukki jawriñ ak ñaar ci Israayil gépp. Ñuy toppatoo dundub Buur ak waa këram, weer wu nekk kenn ci ñoom yor dund ba, ba at mi mat.

⁸ Ñooñoo di:

Ben Ur ma sasoo woon diiwaanu tundi Efrayim.

⁹ Ben Deker sasoo Makas ak Saalbim ak Bet Semes ak Elon Bet Anan.

¹⁰ Ben Keset sasoo Arubot, boole kook Soko ak mboolem diiwaanu Efer.

¹¹ Ben Abinadab sasoo diiwaanu Dor bépp; Tafat doomu Suleymaan di soxnaam.

¹² Baana doomu Axiludd sasoo Taanag ak Megido ak diiwaanu Bet San gépp, feggook Cartan, fa féete Yisreel suuf, muy diggante Bet San ba Abel Mewola, ba ca wàllaa Yogmeyam.

¹³ Ben Geber a sasoo woon Ramot ca Galàdd, booleek dëkk-dëkkaan ya làngu Yayir doomu Manase féetewoo woon, foofa ca Galàdd ak diiwaanu Argob ca Basan. Muy juróom benn fukki dëkk yu mag yu ñu wërale ay tata ak seeni bunt ak yeti xàñar yu koy tēj.

¹⁴ Axinadab doomu Ido sasoo Maxanayim.

¹⁵ Aximàcc ma sasoo Neftali; moom it jël na doomu Suleymaan ju ñuy wax Basmat soxna.

¹⁶ Baana doomu Usay boole diiwaanu Aser ak Beyalot.

17 Yosafat doomu Paruwa sasoo diiwaanu Isaakar.

18 Simey doomu Ela sasoo diiwaanu Beñamin.

19 Geber doomu Uri sasoo diiwaanu Galàdd, di réewum Sixon buurub Amoreen ña ak réewum Og buuru Basan. Muy benn ndawal buur bu yilif réew mooma.

20 Waa Yuda ak Israayil dañoo bare woon, ba mel ni feppi suufas géej, di lekk, di naan, nekke mbégte.

5

1 Ci kaw loolu Suleymaan moo yilifoon mboolem réew ya dale dexe Efraat, ba ca dëkki Filisteen ña, dem ba ca digu réewum Misra. Ñooña di indil Suleymaan galag, nangul ko giiru dundam.

2 Suleymaan daan na njëlloo bés bu nekk fanweeri sēfi mbaami sunguf, ak juróom benn fukki sēfi mbaam ci sunguf su ñagas;

3 ak fukki nag yu ñu yafal, ak ñaar fukki nagi parlu, ak téeméeri gàtt, te limaaleesul xeeti kéwél yaak boroom dund yu duuf ya.

4 Suleymaan moo yilifoon mboolem réew ma féete dexe Efraat sowu, dale ko ca Tifsax ba ca Gasa. Buur yi nekkoon ci réew ya féete dexe Efraat sowu ñu ngi nekkoon ci ndigalam. Jàmm ne ñoyy, féete ko wet gu nekk.

5 Diirub ayu Suleymaan gépp nag, waa Yudaak Israayil ànd ak xel mu dal; ku ci nekk ak sa ker garabu reseñ ak sa ker garabu figg, fa dale diiwaanu Dan ca bëj-gànnar, ba ca Beerseba ca bëj-saalum.

⁶ Suleymaan amoon na ñeenti junniy (4 000) wuddi fasi watiir ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000).

⁷ Jawriñ ya dañu daa ay-ayloo, ku nekk ak sa weer wi ngay toppatoo dundub Buur Suleymaan, mook mboolem ñi mu bokkaloon njël, ba dara daawu ca ñàkk.

⁸ Peppum lors ji ànd ak ñax mi jëm ci fasi watiir yeek fasi dawkat yi itam, ku nekk ci ñoom da daan indi la ñu ko ca sas, teg ko fa mu wara nekk.

Suleymaan kenn la woon

⁹ Ci biir loolu Yàlla jagleel Suleymaan mu ñaw lool, am xel mu rafet ak xam-xamam bu yaa, bu solowoo fànn yu bare ni feppi suufas géej.

¹⁰ Suleymaan rafetoon nam xel, ba sut mboolem doomi réewum penku ak mboolem waa Misra.

¹¹ Rafetoon nam xel ba raw ñépp: muy Etan Eraseen ba, di Eman, di Kalkol, di Darda, doomi Maxol yu góor ya. Turam nag siiw ca mboolem xeet ya ko wër.

¹² Léeb na ñetti junniy (3 000) kàddu, woy yi mu fent, junni la ak juróom (1 005).

¹³ Faramfàcce na it mbirum gàncax, dale ko ci garabu seedar gu Liban ba ci as caru isob suy sax cib tabax. Jàngale na mbirum mala ak njanaaw ak luy raam, ba ci jën.

¹⁴ Nit ñi dañu daan jóge ci xeet yépp, di sàkkusi xelam Suleymaan mu rafet; te dañu daan bàyyikoo ci mboolem buuri àddina yi déggoon xelam mu rafet.

Suleymaan waajal na tabaxu kër Yàlla ga

¹⁵ Ba Iram buurub Tir déggee ne Suleymaan lañu fal buur, mu wuutu baayam Daawuda, ak na mu xaritoo woon ak Daawuda naka jekk, Iram daa yónnee ay ndawam ca Suleymaan.

¹⁶ Suleymaan it yónnee ca Iram, ne ko:

¹⁷ «Xam nga sama baay Daawuda manul woona tabaxal Yàllaam Aji Sax ji kër gu mu ko tudde, ndax xare yi mu séqoon ak noonam yi ko wër, ba ni leen Aji Sax ji daaneele, mu teg leen tànk.

¹⁸ Léegi nag sama Yàlla Aji Sax ji may na ma jàmm ne ñoyy, féete ma wet gu nekk, ba awma benn noon, te musiba dabu ma.

¹⁹ Fii ma nekk damaa fas yéene tabax kër, tudde ko sama Yàlla Aji Sax ji. Muy la Aji Sax ji waxoon sama baay Daawuda, ne ko: “Sa doom ji may def sa kuutaay ci sab jal moo may tabaxal kër, tudde ma ko.”

²⁰ Ci biir loolu ma di la ñaan, nga santaane, ñu goral ma banti seedar yu Liban, te samay surga ànd ak say surga ci liggéey bi. Sa peyooru nit ñi dinaa la ko fey ak loo mana feyeeku, ndax yaw xam nga ne amunu ci sunu biir ñu mane yatt bant ni waa Sidon.»

²¹ Ba Iram déggee li Suleymaan wax, mu am ca mbégte mu réy. Mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji tey jii, bi mu mayee Daawuda doom ju rafet xel, mu jiite xeet wu réy wii.»

²² Ci kaw loolu Iram yónnee ca Suleymaan, ne ko: «Dégg naa kàddu yi nga ma yóbbante. Man ci sama bopp dinaa la defal li nga bëgg lépp ci wàllu banti garabi seedar ak sippar*.

* **5.22 sippar**, garab la gu xeetook filaawoo.

²³ Samay surgaa koy diree Libaṇ ba ca géej ga, rabat ko, ma jaarale ko ci géej gi ba foo ma wax. Su ko defee ma tas ko foofa, nga yóbbu. Yaw nag nangul ma rekk li may sàkku, muy nga joxal ma sama waa kër ab dund.»

²⁴ Ba loolu amee Iram jox Suleymaan la mu bëgg ci banti garabi seedar ak sippar.

²⁵ Suleymaan ci wàllu boppam jox Iram ñaar fukki junniy (20 000) sèfi mbaami peppu bele, ak ñaar fukki junniy (20 000) sèfi mbaam ci diwu oliw gu ñu segal. Suleymaan di defal Iram noonu at mu ne.

²⁶ Ba loolu weesoo Aji Sax ji mayoon na Suleymaan xel mu rafet, na mu ko ko dige woon. Jàmm it doxoon na diggante Iram ak Suleymaan, ba ñu fasante kóllère ñoom ñaar.

²⁷ Buur Suleymaan nag sas fanweeri junniy nit (30 000) ci Israayil gépp ay liggéeyi sañul-bañ.

²⁸ Mu di leen yebal Libaṇ, weer wu nekk fukki junni (10 000) dem. Bu ñu amee Libaṇ weer, am seeni kër ñaari weer. Adoniram a jiite woon sas ya.

²⁹ Suleymaan sàkk juróom ñaar fukki junniy (70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy (80 000) yattkati doj ca tund ya,

³⁰ te boddul ak ñetti junni ak ñetti téeméeri nit (3 300) ñi Suleymaan tabb, ñuy jiite liggéey bi, di saytu liggéeykat yi.

³¹ Buur santaane ñu jële fa doji tànnéef yu réy yu ñuy yatt, muy fondmaa kër Yàlla ga.

³² Ba mu ko defee tabaxkati Suleymaan ak tabaxkati Iram ak waa Gebal di yatt aka waajal bant yaak doj ya ñuy tabaxe kër ga.

6

Suleymaan tabax na kër Yàlla ga

¹ Ca ñeenti téeméereelu at maak juróom ñett fukk (480), gannaaw ba bànni Israayil génnee réewum Misra, ca ñeenteelu atu nguurug Suleymaan, ci weeru Siw*, di ñaareelu weeru at ma, ca la Suleymaan tàmbalee tabax kër Aji Sax ji.

² Kër gi Buur Suleymaan tabaxal Aji Sax ji, juróom benn fukki xasab† la guddaay bi am, yaatuwaay bi di ñaar fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab.

³ Buntu néeg bu mag bi, am mbaar la jàkkaarlool, mbaar mi di ñaar fukki xasab, tollook yaatuwaayu kër gi. Guddaayam féete ci kanam kër gi, yokke guddaayu kër gi fukki xasab.

⁴ Mu defal miiri kër gi ay palanteer yu am feguwaay yu ñu we ay caax.

⁵ Mu tabax ay taax yu sës ca ñetti miiri kër gi. Taax yi dar ñaari miiri néeg bu mag bi ak miiru néegu biir bu sell bi ci gannaaw. Taax yi def ay néeg yu ndaw.

⁶ Taax mi féete suuf juróomi xasab mooy yaatuwaay bi, taax mi ci tegu di juróom benni xasab. Taaxum kaw mi am yaatuwaayu juróom ñaari xasab; ndax dañoo bàyyi ay teguy làcc ci miiri kër gi, ngir xaddi taax yi baña jàpp ci miiri kër gi.

⁷ Kër ga, ba ñu koy tabax, ay doj lañu ko tabaxe, muy doj yu ñu yatt fa ñu ko jële ba noppi, moo tax

* **6.1 weeru Siw** moo yemook awril, jàpp me. † **6.2 xasab** mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc, di ñeent fukki sàntimet ak juróom.

du marto, du sémmiñ mbaa lenn luy jumptukaayu weñ bu ñu dégg mu dal, diir ba ñuy tabax kër ga.

⁸ Buntu taax mi ci suuf ma nga féete woon ndijoor, nit mana jaare ci ay dëggastal, yéeg jall ci taaxum digg mi, jóge ci taaxum digg mi, jall ci taax mi ci kaw.

⁹ Suleymaan tabax kër gi ba noppi, xadde ko dénki garabi seedar ak gálluy seedar.

¹⁰ Taaxi kaw yi wër kër gépp, bu ci nekk juróomi xasab la def taxawaayam, lëkkalee ko peeri garabu seedar, ba mu sës ca kër ga.

¹¹ Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Suleymaan. Mu ne ko:

¹² «Kër gii de yaa ngi koy tabax. Waaye soo sàmmee samay dogal ak samay ndigal, di jëfe sama santaane yépp, di ci topp, su boobaa dinaa sottal li ma digoon sa baay Daawuda ci sa mbir.

¹³ Dinaa dëkk ci digg bànni Israayil, te duma dëddu Israayil, sama ñoñ.»

¹⁴ Ba mu ko defee Suleymaan tabax kër gi, ba sottal ko.

Liggéey nañu biir kër gi

¹⁵ Fa féete biir nag, mu lale miir yi xànqi seedar, dale ko ci suuf ba ci xadd bi. Dafa lal biir kër gi bant, lal dër bi xànqi sippar.

¹⁶ Bàyyi na itam ñaar fukki xasab ci biir kër gi ci gannaaw, muy néeg bu mu lale banti seedar ci suuf ba ci xadd bi ci kaw. Mu ber ko ci biir kër gi, mu dib néegu biir bu sell, di néeg bu sella sell bi.

¹⁷ Néegu Yàlla bu mag bi féete kanam néeg bu sella sell, tollu ci ñeent fukki xasab.

¹⁸ Banti seedar yi lale ci biir kër gi, dees cee yatt ay nataali koog ak tóor-tóor yu focci; lépp di bantu seedar, ba xeer feeñul.

¹⁹ Néeg bu sella sell ba ca biir kër ga ca biir-a-biir la waajal, ngir yeb fa gaal gay def àlluway kóllërey Aji Sax ji.

²⁰ Néeg bu sella sell ba amoon na guddaayu ñaar fukki xasab, yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab, taxawaay ba di ñaar fukki xasab; Suleymaan xoob ko wurusu ngalam. Sarxalukaayu seedar ba jàkkaarlook néeg ba, moom it xoob na ko wurusu ngalam.

²¹ Ci biir loolu Suleymaan xoob biir néegu Yàlla ba wurusu ngalam. Mu tàllal ay cállalay wurus fi kanam néeg bu sella sell ba,

²² daldi xoob ci biir wurus ba mu daj.

Sarxalukaayu néeg bu sella sell ba, lépp la xoobe wurus.

²³ Ci kaw loolu mu sàkk ca biir néeg bu sella sell ba ñaari malaakay serub yu ñu yatte bantu oliw, jëmm ju ci nekk am taxawaayu fukki xasab.

²⁴ Benn serub bi laaf mu ci nekk juróomi xasab la, muy fukki xasab ci catal menn laaf mi ba ca catal laaf ma ca des.

²⁵ Fukki xasab it mooy taxawaayu ñaareelu serub bi, ndax ñaari serub yee tolloo dayo, bokk bind;

²⁶ taxawaayub serub bu ci nekk fukki xasab la.

²⁷ Suleymaan teg serub ya ca digg néeg bu sella sell ba, seeni laaf fireeku, catal laafu benn serub bi di laal genn wetu tabax bi, catal laafu serub ba ca des di laal geneen wetu tabax bi. Seen ñaari cati laaf yi ci des it di laale fa tollook digg néeg ba.

²⁸ Mu teg ca xoob serub yi wurus.

²⁹ Mu yattlu nag ay serub ci kaw miiri ñaari néegi kër gi, yattaale garabi ron aki tóor-tóor yu focci, wërale.

³⁰ Xoob na itam dëru tabax bi wurus, ci néegu biir bi ak ci biti.

³¹ Buntu néeg bu sella sell ba, banti oliw la def ay lafam, njëël bunt bi aki jënam, bant lañu yu bindoo juróomi wet.

³² Ñaari lafi bunt yi banti oliw la; mu yattlu ca kawam ay malaakay serub aki ron aki tóor-tóor yu focci, ba noppi xoob lépp wurus, xoobaale serub yi wurus ak ron yi itam.

³³ Noonu it la def buntu néeg bu mag bi, ay jënam di bantu oliw, waaye bunt bi, jëëm aki jënam, bant lañu yu bindoo ñeenti wet.

³⁴ Ñaari lafam di bantu sippar, bu ci nekk di ñaari xàñq yuy warangiku.

³⁵ Mu yattlu ci kaw kubeeri bunt yi jëmme serub aki ron aki tóor-tóor yu focci, daldi xoob lépp wurus.

³⁶ Suleymaan tabaxe miiru èttu biir bi ay xeeru yatt ak xàñq seedar, ba ñetti sësalandey xeer yu tegloo yu ne, benn sësalandeb xàñq seedar tege ca.

³⁷ Ca ñeenteelu atu nguurug Suleymaan, yemook ñaareelu weer wa, di weeru Siw, ca lañu teg fond-maa kër Aji Sax ji.

³⁸ Ca fukkeelu at maak benn, yemook juróom ñetteelu weer wa, di weeru Bul[‡], ca la kër ga sotti, mook mboolem la ca bokk ak na mu wara bindoo lépp. Suleymaan tabax na kër ga ci juróom ñaari at.

[‡] **6.38 weeru Bul** moo yemook oktoobar, jàpp nowàmbar.

7

Suleymaan tabax na këram

¹ Kërug boppam nag, Suleymaan tabax na ko ci fukki at ak ñett, doora sottaal këram gépp.

² Ma nga njëkka tabax kër ga ñuy woowe Gottub Libañ. Guddaay bi di téeméeri xasab, yaatuwaay bi di juróom fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri xasab, def ñeenti sàppey kenuy seedar yu yenu ay gálluy seedar yu ñu yatt.

³ Ñu teg ay banti seedar ci kaw gàllu yi kenu yi yenu: muy ñeent fukki gàllu ak juróom, sàppe bu nekk fukki gàllu ak juróom.

⁴ Mu am ñetti sësalandey palanteer yu ñu fege ay laat te ñu dékkarlool ñett-ñett.

⁵ Bunt yépp ànd ak seen banti feguwaay, bunt bu ci nekk di bu kaare; bunt yi sësaloow te dékkarlool ñett-ñett.

⁶ Ci biir loolu mu defar néeg ba ñuy woowe Néegu Kenu ya. Guddaay bi di juróom fukki xasab, yaatuwaay bi di fanweeri xasab; mu teg ca defar mbaar ci kanamam, mu ànd ak ay kenoom ak làcc way làng.

⁷ Mu tabax néeg ba ñuy woowe Néegu Jal ba, muy Néegu Àttekaay ba, mu di fa àttee. Mu dare néeg bi banti seedar ci suuf ba ci kaw.

⁸ Këram ga mu dëkk it, ñu tabaxe ko noonu ci gannaaw Néegu Jal ba. Suleymaan teg ca tabaxal soxnaam doomu Firawna ja geneen kër gu nirook këram.

⁹ Tabax yooyu yépp biir ak biti xeeri tànnéef yu ñu yatt la, natt ko, xacc ko, rattaxal, dale ko ci fondmaa bi, ba ci cati xadd bi ci kaw, daleeti ci biti ba ci ètt bu mag bi.

¹⁰ Ñu defare fondmaa bi xeerì tànnéef yu mag: yii di fukki xasab, yii di juróom ñetti xasab.

¹¹ Xeer yi tege ci fondmaa bi, xeerì tànnéef la yu ñu yatt, natt ko, yemale, booleek banti seedar.

¹² Miiru ètt bu mag bi dees koo wëralee ay xeerì yatt aki xàñqi seedar: ñetti sësalandey xeer yu tegloo yu ne, benn sësalandeb xàñqi seedar tege ca. Mu mel ni na ñu def èttu biir kër Aji Sax ja ak mbaaru buntam.

Tëgg ba defar na jumtukaayi kër Yàlla ga

¹³ Ci kaw loolu Buur Suleymaan yónnee, jëli ca Tir ku ñuy wax Iram*.

¹⁴ Doomu jëtun la woon, bokk ci giirug Neftali. Baayam dëkkoon Tir†, di tëggub xàñjar. Iram di ku xareñ lool, rafet xel te mane mboolem liggéeyu xàñjar. Mu dikk ca Buur Suleymaan, liggéeyal ko la ñu ko sant lépp.

¹⁵ Mu móol ñaari kenu xàñjar gu ci nekk am taxawaayu fukki xasab ak juróom ñett, te wu ci nekk buumu fukki xasab ak ñaar a koy ub.

¹⁶ Ci biir loolu mu defar ñaari boppi xàñjar yu mu xelli, teg ko ci kaw kenu yi, bopp bu ci nekk am taxawaayu juróomi xasab.

¹⁷ Bopp yi ci kaw kenu yi, bu ci nekk da koo rafetale ab caaxu càllala, bopp bu ci nekk am ci juróom ñaar.

¹⁸ Mu defar ñaari jaray gërënaat, solal ko caax yi, wëralee ko bopp yi, ci kenu gu ci nekk.

* **7.13 Iram** ak Uram, wenn tur wi la. Seetal it aaya 40 ak 45 (7.40, 45). † **7.14 Tir**, ab dëkk la bu bokkul ci Israayil.

¹⁹ Bopp yi nekkoon ci kaw kenu yi ci mbaar mi nag bindoo ni lëppi tóor-tóor te bu ci nekk di ñeenti xasab.

²⁰ Bopp yi ci kaw ñaari kenu yi, bu ci nekk ñaari tééméeri gërënaat a ko wër ci kaw, feggook gamb bi ci wàllaa caax bi.

²¹ Mu samp kenu yi ci mbaaru buntu néegu Yàlla bu mag bi; samp kenu ndijoor wi, tudde ko Yakin (muy firi Kiy taxawal), samp kenu càmmoñ wi, tudde ko Bowas (muy firi Kiy dooleel).

²² Kaw kenu yi ay lëppi tóor-tóor yu ñu xellee ci tege. Liggéeyu kenu ya daldi sotti.

²³ Ba mu ko defee Iram móol mbalkam njàpp mu weñ, ñu di ko wax Géej ga. Mbalka ma daa mërgalu, yaatoo fukki xasab, catu omb ba catu omb, taxawaay ba di juróomi xasab, ag buumu fanweeri xasab di ko ub.

²⁴ Ay gamb la ko sàkkal ci suufu kéméj gi, fukki gamb tollook xasab. Mu def gamb yi ñaari làng yu wër mbalka mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn xelli.

²⁵ Mbalkam njàpp mi tege ci kaw fukki jëmme nag ak ñaar, ñett jublu bëj-gànnar, ñett jublu sowu, ñett jublu bëj-saalum, ñett jublu penku. Mbalka mi war nag yi, seeni gannaaw féete biir, ñoom ñépp.

²⁶ Dëllaayu mbalka mi yaatuwaayu loxo la, kéméj gi mel ni gémmeñu kaas, di nirook lëppu tóor-tóor. Ñaari tééméeri barigo ak ñaar fukk (220) la mbalka miy def.

²⁷ Mu daldi sàkk fukki watiiri rootukaayi xàñar wu ci nekk am guddaayu ñeenti xasab, yaatuwaay bi di ñeenti xasab, taxawaay bi di ñetti xasab.

28 Ni ñu defare rootukaay yi nii la: ay wetam lañu defare làcci xàñar, lëkkalee làcc yi ay laat.

29 Muy làcc yu Iram yatt ci kawam ay gaynde, ay nag ak malaakay serub. Kaw laat yi itam am na ci nataal yi. Mu yatt ay caqi tóor-tóor yuy lang ci suufu gaynde yeek nag yi.

30 Rootukaay bu nekk am na ñeenti mbegey xàñar yu ñu lëkkalee yeti xàñar. Mu am ay kenu yu ñu xellil rootukaay bi ci ñeenti koñam, kenu yi yenu benn bagaan te am ay nataali tóor-tóor.

31 Gémmini rootukaay bu nekk amoon na omb bu mërgalu bu bagaanu ndox biy tege. Xóotaayu gémmini gi di xasab, yaatuwaay bi di xasab ak genn-wàll. Ñu yatt ci kaw gémmini gi ay nataal ba tey. Rootukaay bi mërgaluwul, waaye daa bindoo ñeenti wet yu kaare.

32 Ñeenti mbege yi ronu làcc yi, tóori weñ yi ci wewe sax ci rootukaay bi. Mbege mu ci nekk am na taxawaayu xasab ak genn-wàll.

33 Mbege yi bindoo ni mbegey watiiri xare. Tóor yeek mbege yi ak sidditi mbege yi ak ñanku yi, xàñar lañu ko xellee.

34 Ñeenti kenu yi ci ñeenti koñi rootukaay bi, bu ci nekk dees koo xelleendook weti rootukaay yi, ba lépp di benn.

35 Kaw boppu rootukaay bu nekk, kéméj gu mërgaloo féete ci kaw, taxawaayam di genn-wàllu xasab, njàppu yeek làcc yi sax ci, lépp di benn.

36 Fi amul dara ci kaw njàppu yeek làcc yi, mu ñaas ci ay nataali serub aki gaynde aki garabi ron yu ñu wërle ay caqi tóor-tóor.

37 Noonu la Iram defare fukki rootukaay yi.

Lépp bokk móol, yem dayo te bokk bind.

³⁸ Mu defar itam fukki bagaani xàñjar; bagaan bu ci nekk tollook ñeenti xasab, di def lu xawa tollook ñeenti barigo ak genn-wàll; bagaan bu ci nekk tegu cib rootukaay, ba fukki rootukaay yi daj.

³⁹ Ba mu ko defee mu taaj juróomi rootukaay fa féete kër Yàlla ga ndijoor ak juróomi rootukaay fa féete kër ga càmmoñ. Mu teg mbalkam njàpp mi fa féete kër ga ndijoor, ca wetu bëj-saalum, jàpp penku.

⁴⁰ Iram sàkk itam ndabi tibtukaayu dóom ak ñiitukaay yi ak kèll yi.

Ci kaw loolu Iram sotal mboolem liggéey ba mu liggéeyal Buur Suleymaan ca kër Aji Sax ji:

⁴¹ muy ñaari kenu yi, ak ñaari gamb yiy boppi kenu yi, te tege ca seen kaw, ak ñaari caaxi cállala yiy muur ñaari gamb yi,

⁴² ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy ànd ak ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi gërënaat, ñu dar ñaari gamb yi ci boppi kenu yi;

⁴³ ak fukki rootukaay yi ak fukki bagaan yi ci kaw rootukaay yi.

⁴⁴ Menn mbalkam njàpp mi ñuy wax Géej gi it ci la, ak fukki nag ak ñaar yi ronu mbalkam njàpp mi.

⁴⁵ Ndabi tibtukaayu dóom ak ñiitukaay yi, ak kèll yi, mboolem yooyu jomtukaay, xàñjar bu ñu jonj la ko Iram defal Buur Suleymaan, ñeel kër Aji Sax ji.

⁴⁶ Ci joorug Yurda la ko Buur xellilu, ci móoli ban yu ñu gas, ci diggante Sukkót ak Cartan.

⁴⁷ Suleymaan daldi bàyyi jomtukaay yépp noonu, ndax na mu baree bare lool, ba natteesul diisaayu xàñjar ba ca dem.

⁴⁸ Gannaaw loolu Suleymaan defarlu na mboolem yeneen jumtukaayi kër Aji Sax ji: muy sarxalukaayu wurus ba, ak taabalu wurus ja ñuy teg mburum teewal ma,

⁴⁹ ak tegukaayi làmpi wurusu ngalam yi, juróom ci wetu ndijoor, juróom ci wetu càmmoñ, fa kanam néeg bu sella sell bi; tóor-tóor yi it ak làmp yi ak ñiim yi, lépp di wurusu ngalam;

⁵⁰ ndab yi itam, ak feyukaay yi ak këll yi ak kopp yi ak andi cuuraay yi, lépp wurusu ngalam la. Te lafi buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg bu sella sell bi, ak lafi buntu néeg bi ñuy jaare dugg ci néeg bu mag bi, lépp wurus la.

⁵¹ Ba loolu amee, mboolem lu Buur Suleymaan liggéeyal kër Aji Sax ji daldi sotti. Mu boole xalis baak wurus waak jumtukaay ya Daawuda baayam sellalaloon Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër Aji Sax ji.

8

Sancal nañu gaalu Yàlla ga

¹ Ba mu ko defee Suleymaan woolu magi Israayil. Mboolem kilifay giiri Israayil ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusalem ca Buur Suleymaan, ngir ñu àgg Siyon, gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba yékkatee fa gaal ga kóllërey Aji Sax ji dence.

² Waa Israayil gépp nag daje ca Buur Suleymaan, ca weeru Etanim*, ca màggalug juróom ñaareelu weer wa, di màggalu Mbaar ya.

* **8.2 weeru Etanim** moo yemook sàttumbar, jàpp oktoobar, ñu daan ca amal màggalu Mbaar ya.

³ Ba magi Israayil ñépp dikkee, sarxalkat ya yékkati gaal ga,

⁴ Ñoo yékkati gaalu Aji Sax ja, ak xaymab ndaje ma, ak mboolem jumptukaay yu sell ya ca biir xayma ba. Sarxalkat yaak Leween ña daldi gàddu lépp.

⁵ Buur Suleymaan ak mbooloom Israayil ma daje fa moom, ñoom ñépp a nga bokk ak moom, teew. Ñu jàkkaarlook gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn manula lim mbaa di ko waññ, ndax bare.

⁶ Gannaaw loolu sarxalkat ya yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérebam, ca biir néeg bu sella sell ba, ca ron laafi malaakay serub ya.

⁷ Ndaxte jëmme serub ya, seeni laaf daa tàllalu, tiim bérebu gaal ga, laaf ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom.

⁸ Njàppu ya daa guddoon, ba ku tollu ca néeg bu sell ba, ca kanam néeg bu sella sell ba, di mana séen la cat ya sute guddaayu gaal ga. Waaye maneesula tollu ca biti di séen cat ya. Njàppu yaa nga fa ba tey jii.

⁹ Dara nekkuloon ca biir gaal ga, lu moy ñaari àlluway doj ya ca Musaa yeboon ca tundu Xoreb[†], fa Aji Sax ji fase woon kóllère ak bànni Israayil, ba ñu génnee réewum Misra.

¹⁰ Ba sarxalkat ya génnee néeg bu sell ba, niir wa daa fees kër Aji Sax ja,

¹¹ ba sarxalkat ya manatuñoo taxaw, ngir def seen liggéey ndax niir wa. Booba leeru Aji Sax jaa fees kër Aji Sax ji.

[†] **8.9 Xoreb** mooy Sinayi ba tey.

Suleymaan àddu na

¹² Ba mu ko defee Suleymaan ne: «Aji Sax ji moo noon lëndëm gu fatt lay màkkaanoo.»

¹³ Mu ne Aji Sax ji: «Tabaxal naa la kër gu màgg, muy màkkaan mooy dëkke ba fàww.»

¹⁴ Ci kaw loolu Buur Suleymaan walbatiku, ñaanal mbooloom Israayil mépp, fekk mbooloom Israayil mépp a nga taxaw.

¹⁵ Mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji Yàllay Israayil, moom mi sottal ci loxol boppam la mu waxoon Daawuda sama baay ci gémmiñam, ne ko:

¹⁶ “La dale bés ba ma génnee bànni Israayil, sama ñoñ ca Misra ba tey, tànuma benn dëkk, ci mboolem giiri Israayil, bu ñuy tabax kër gu sama tur di nekk. Waaye maa tànn Daawuda, ngir mu falu ci kaw Israayil sama ñoñ.”

¹⁷ La doon yéney Daawuda sama baay nag moo doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji Yàllay Israayil.

¹⁸ Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama baay, ne ko: “Gannaaw yaa fasoon ci sa xol yéney tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet, ngir sa yéney xol la woon.

¹⁹ Waaye du yaw yaay tabax kër gi; sa doom ju góor ju soqikoo ci sa geño, moom mooy tabax kër gi, tudde ma ko.”

²⁰ «Aji Sax ji moo sottal waxam ja mu waxoon. Maa wuutu Daawuda sama baay, ba toog ci jalub Israayil, noonee ko Aji Sax ji waxe woon, maa tabax kër gi, tudde ko Aji Sax ji Yàllay Israayil.

²¹ Te it sàkk naa fa béreb bu ñeel gaal gi def àlluway kóllërey Aji Sax ji, kóllëre gi mu fasoon ak sunuy maam, ba mu leen génnee réewum Misra.»

Suleymaan yékkati na kàddug ñaan

²² Gannaaw loolu Suleymaan taxaw jàkkaarlook sarxalukaayu Aji Sax ji, fa kanam mbooloom Israayil mépp. Mu tàllal ay loxoom asamaan,

²³ daldi ne: «Yaw Aji Sax ji Yàllay Israayil, amul jenn Yàlla ju mel ni yaw fa kaw asamaan mbaa ci kaw suuf si mu tiim, yaw miy sàmm kóllère ak ngor, ñeel sa jaam ñiy doxe seen léppi xol, fi sa kanam.

²⁴ Yaa sàmm kàddu ga nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ci sa gémmiñu bopp, te yaa sottal ci sab loxo sa kàddu bés niki tey.

²⁵ «Léegi nag Aji Sax ji Yàllay Israayil, ngalla sàmmal la nga waxoon sa jaam ba, Daawuda sama baay, ne ko: “Deesu la xañ mukkk ci saw askan ku góor kuy tooge jalub Israayil fi sama kanam, ndegam saw askan a ngi moytu seenu yoon, tey doxe fi sama kanam noonee nga ko daan defe.”

²⁶ Kon nag yaw Yàllay Israayil, ngalla saxalal wax jooju nga waxoon Daawuda sama baay, sa jaam ba.

²⁷ «Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ci kaw suuf sax? Seetal rekk, Seetal rekk, asamaan ba ca asamaani asamaan manu laa fat, astamaak kër sii ma tabax.

²⁸ Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla, rikk, teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la ko dagaan; ngalla déggal sama yuux, te nangu ñaan gi ma lay ñaan bés niki tey.

²⁹ Yal nanga ne jàkk guddeek bëccëg ci kër gii, béreb bi nga noon: “Fi la sama tur di nekk,” te yal nanga dégg ñaan gi may ñaan jublu ci béreb bii, di ko ñaan, man sab jaam.

³⁰ Yal nanga may nangul sama dagaan, nangul Israayil sa ñoñ. Bu ñu jubloo béreb bii, ñaan la, yal nanga ko dégge béreb ba nga dëkke ca asamaan, ba nangul leen, jéggal leen.

³¹ «Ku ñu tuumaal ne moo tooñ moroomam, te yoon waatloo ko ba waat war ko, bu dikkee di waatsi fi sa kanam sarxalukaay bi ci biir kër gii,

³² su boobaa, yaw rikk dégge ko fa asamaan, àtte say jaam, ngir teg ki tooñ, daanub tooñ, këpp aña jëfam ci kaw boppam, te nga dëggal ki am dëgg, ngir jox ko dëggam gi mu yelloo.

³³ «Bu Israayil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon, ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu wañnikoo ci yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku saw yiw ci biir kër gii,

³⁴ su boobaa yaw, yal nanga dégge fa asamaan, ba jéggale bàkkaarub Israayil sa ñoñ, te nga delloo leen ca réew ma nga joxoon seeni maam.

³⁵ «Bu asamaan tējoo, ba taw amul ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu jubloo béreb bii, ñaan la, sàbbaal saw tur, dëddu seen bàkkaar ndax sa mbugal,

³⁶ su boobaa yaw ngalla nangool fa asamaan, te nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi, Israayil sa ñoñ. Ngalla xamal leen yoon wu baax wi ñu wara doxe te nga tawal sa suuf, si nga joxoon sa ñoñ, muy seen cér.

³⁷ «Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas, mbaa gàncax gi lakk, mbaa benaat xuural ko, mbaa mu diy njééréer mbaa soccet, mbaa su dee congum seen noon ci seen dëkki réew mi, mbaa muy mboolem luy musiba ak mboolem jàngoro, su boobaa,

³⁸ lépp lu ciy ñaan akug tinu gu bawoo ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem Israayil sa ñoñ, te fekk

ku ci nekk ràññee mititu xolam, ba tàllal ay loxoom jublook kër gii,

³⁹ su boobaa, yaw, ngalla nangoo ko fa asamaan, màkkaan ma nga dëkke, ba jéggale, te nga jëf ba yool ku nekk kemu mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam, ndax yaw donɗ yaa xam xolu mboolem doom aadama.

⁴⁰ Su ko defee dinañu la ragal seen giiru dund ci kaw suuf si nga joxoon sunuy maam.

⁴¹ «Te itam doxandéem bu bokkul ci Israayil sa ñoñ te jóge réew mu sore ngir sa tur,

⁴² ndax kat dees na dégg sa tur wu màgg ak sa dooley loxo ak sa kàttanu pèrëg, bu dikkee ba jublu ci kër gii, ñaan,

⁴³ su boobaa ngalla nangool fa asamaan, màkkaan ma nga dëkke, te nga defal doxandéem boobu mboolem lu mu la ñaan, ndax xeeti àddina yépp xam sa tur, ngir ragal la ni Israayil sa ñoñ, te xam ne saw tur lañu tudd ci kër gii ma tabax.

⁴⁴ «Bu sa ñoñ di xarejeek seen noon, ci yoon woo leen yebal, su ñu ñaane ci Aji Sax ji, jublook dëkk bii nga tànn ak kër gii ma tabax ngir sa tur,

⁴⁵ su boobaa ngalla nangool fa asamaan seenug ñaan ak seen dagaan te nga may leen ndam.

⁴⁶ Bu ñu la moyee, nde amul nit ku dul moy, ba nga mere leen, teg leen ci loxob noon, noon ba jàpp leen, yóbbu am réewam, mu sore mbaa mu jege,

⁴⁷ bu ñu demee ba seenum xel dellusee fa réew ma ñu leen yóbbu ngallo, ñu tuub tey sàkku aw yiw fi yaw foofa ca réewum ña leen jàpp, ne la: “Noo moy, noo ñaaw, noo def lu bon,”

⁴⁸ bu ñu waññikoo seen léppi xol ak seen léppi jëmm ci yaw, foofa ca seen réewu noon ya leen jàpp,

ba gannaaw gi ñu ñaan la, jublook seen réew ma nga joxoon seeni maam, jublook dëkk bi nga tànn, jublook kër gii ma tabax ngir sa tur,

⁴⁹ su boobaa ngalla nangool fa asamaan, fa màkkaan ma nga dëkke, seen ñaan ak seen dagaan, te nga sàmm seen àq,

⁵⁰ te it nga jéggal sa ñoñ ñi la moy, jéggal leen seen mboolem tooñ yu ñu la tooñ, te may leen yërmandey ña leen jàpp, ba ñu yërëm leen.

⁵¹ Ndax kat ñooy sa ñoñ ñi nga séddoo, génnee leen Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul ga.

⁵² «Sang bi, teewlul bu baax samay tinu ak sa tinuy mbooloom Israayil mii, ba nangul leen mboolem lu ñu la jooy,

⁵³ ndaxte danga leena ber ci biir xeeti àddina yépp, séddoo leen, te waxoon nga ko, Musaa sa jaam ba jottali ko, ba ngay génne sunuy maam Misra, yaw Boroom biy Aji Sax ji.»

Suleymaan ñaanal na bànni Israayil

⁵⁴ Ba Suleymaan noppee ñaan Aji Sax ji mboolem ñaanam ya ak dagaanam yooyu, daa siggee ca sarxalukaayu Aji Sax ja mu sukkoon tàllal loxo ya, jublu asamaan.

⁵⁵ Mu taxaw, di ñaanal mbooloom Israayil mépp, daldi àddu ca kaw ne:

⁵⁶ «Cant ñeel na Aji Sax ji, moom mi may Israayil mbooloom ab dalluwaay, muy la mu waxoon lépp, ngir benn baat fanaanul àll ci digey jàmm yi mu dige woon yépp, te Musaa jaamam ba jottali ko.

⁵⁷ Yal na sunu Yàlla Aji Sax ji ànd ak nun, na mu ànde woon ak sunuy maam. Yàlla bu nu wacc mukkk mbaa mu di nu dëddu.

⁵⁸ Yal na nu xiir ci boppam, nuy tegu ci yoonam yépp, di jéfe ay santaaneem aki dogalam ak àttey yoonam yi mu dénkoon sunuy maam.

⁵⁹ Sama kàddu yii ma ñaan fi kanam Aji Sax ji, yal na doon lu sunu Yàlla Aji Sax ji def yitteem guddeek bëccëg. Mu di ma dëggal, man jaamam, di dëggal Israayil ñoñam, saa yu nu ko soxlaa.

⁶⁰ Su ko defee xeeti àddina yépp dinañu xam ne Aji Sax ji mooy Yàlla, te amul moroom.

⁶¹ Waaye nag joxleen Aji Sax ji sunu Yàlla seen léppi xol, ngir ngeen mana ténku ciy dogalam tey jéfe ay santaaneem ni bésub tey.»

Suleymaan daloo na kër Yàlla ga

⁶² Ba mu ko defee Buur Suleymaan ànd ak Israayil gépp, sarxe ab sarax fi kanam Aji Sax ji.

⁶³ Mu defal Aji Sax ji saraxi cant ci biir jàmm, lépp di ñaar fukki junniy nag ak ñaar (22 000) ak téeméeri junniy gàtt ak ñaar fukk (120 000). Noonu la Buur ak bànni Israayil gépp amale xewu jagleb kër Aji Sax ji.

⁶⁴ Bésub keroog Buur sellal na digg ètt ba janook néegu Aji Sax ji, ndax fa la joxe saraxu rendi-dóomal ba ak saraxu pepp ba ak nebbonu saraxu cant ci biir jàmm, ndax sarxalukaayu xàñar ba fa kanam Aji Sax ji moo tuutoon ci defandoo saraxu rendi-dóomal ba ak saraxu pepp ba ak nebbonu saraxu cant ga ci biir jàmm.

⁶⁵ Suleymaan nag amal màggal ga jant yooyu, ànd caak Israayil gépp, muy ndaje mu réy mu jóge Buntu Amat ca bëj-gànnar ba ca xuru Misra ca bëj-saalum, di màggalsi fi sunu Yàlla Aji Sax ji, ba mu am

juróom ñaari fan, tegaat ca juróom ñaari fan, muy fukki fan ak ñeent.

⁶⁶ Ca ëllëg sa nag Buur yiwi mbooloo ma, ñu ñaanal ko, daldi dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak xol bu sedd ci mboolem lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda jaamam ba, ak Israayil, ñoñam.

9

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

¹ Ba Suleymaan noppee ci tabax kër Aji Sax ji ak kër buur, ak mboolem nammeelam gu mu bëggoona sotal,

² la ko Aji Sax ji feeñu ñaareel bi yoon, na mu ko feeñoo woon fa Gabawon.

³ Aji Sax ji ne ko: «Dégg naa sag ñaan ak sab dagaan. Maa sellal kër gii nga tabax, ngir teg fi sama tur ba fàww. Samay gët ak sama xol it fi lay nekk bés bu nekk.

⁴ «Yaw nag, soo doxee fi sama kanam ni Daawuda sa baay daan doxe cig mat akug njub, di def lépp lu ma la sant, sama dogali yoon ak sama àttey yoon, nga di ko sàmm,

⁵ kon maay saxal sab jal ci kaw Israayil ba fàww, na ma ko waxe woon Daawuda sa baay, ne ko: “Doo ñàkk ku góor kuy toog ci jalub Israayil.”

⁶ Waaye su ngeen ma dëddoo ba dëddu ma, yeen ak seeni sët, ba jëfewuleen samay santaane, sama dogali yoon yi ma leen tëralal, bay dem di jaamu yeneen yàlla, di leen sujjóotal,

⁷ su boobaa maay génne bànni Israayil fi déndub suuf si ma leen jox, te kër gi ma sellal ngir sama tur, maa koy xalab, mu sore ma, te kon Israayil mujj di tur wu ñuy léeboo ak di ko kókkalee ci biir xeet yépp.

⁸ «Su boobaa kër gii dina gent te képp ku ko romb dina yéemu tey muslu ci lu ni mel, te dina ne: “Lu tax Aji Sax ji def nii réew mii ak kër gii?”

⁹ Ñu ne: “Xanaa li ñu dëddu seen Yàlla Aji Sax ji jële seeni maam réewum Misra, di topp yeneen yàlla, di leen sujjóotal aka jaamu. Moo tax Aji Sax ji teg leen musiba mii mépp.”»

Buur Suleymaan jëflante naak Buur Iram

¹⁰ Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax ñaari kër yi, kër Aji Sax ji ak kër buur, ba mu matee

¹¹ fekk na Iram buurub Tir jox Suleymaan ay banti garabi seedar ak sippar*, ak mboolem lu mu soxla ci wurus. Buur Suleymaan nag jox Iram ñaar fukki dëkk ci diiwaanu Galile.

¹² Ci kaw loolu Iram bàyyikoo Tir, seeti dëkk ya ko Suleymaan jox, waaye dëkk ya neexu ko.

¹³ Mu ne ko: «Sama waay, dëkk yi nga ma jox nag?» Mu daldi tudde dëkk ya réewum Kabul (muy firi Jarul dara), mooy turam ba tey jii.

¹⁴ Iram yónnee woon na Buur lu ëpp ñeent fukki barigoy wurus.

¹⁵ Buur Suleymaan dafa dogaloon liggéeyu sañul-bañ bu mu sas ay nit. Ñu tabax kër Aji Sax ji ak këru boppam ak sèkkub Milo† ak tatay Yerusalem ya ak dëkk yii di Àccor, Megido ak Geser. Ni mu deme nii la:

¹⁶ Firawna buuru Misra moo daloon ci kaw Geser, nangu dëkk ba, lakk ko, rey Kanaaneen ña

* **9.11 sippar:** seetal ci 5.22. † **9.15 Milo,** xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sèkklu ko.

ca dëkkoon, daldi may dëkk ba doomam jay soxnas Suleymaan, muy yebam.

¹⁷ Suleymaan tabaxaat Geser ak Bet Oron Suuf

¹⁸ ak Baalat ak Tamar[‡] ca mändiŋu réew ma,

¹⁹ ak mboolem dëkki dencukaayam, ak dëkk ya watiiri xare ya dence, ak dëkki gawar ya. Lu Suleymaan nammoona tabax daal, tabax na ko ca Yerusalem ak ca Liban ak mboolem réew mu nekk ci kilifteefam.

²⁰ Mboolem nit ña desoon ca Amoreen ñaak Eteen ñaak Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen ña, ñooŋu boddul ci bànni Israayil,

²¹ seen sët ya leen wuutu ca réew ma te bànni Israayil manuŋu leen woona faagaagal, Suleymaan moo leen dugal ci liggéeyu njaam ak sañul-bañ, ñu nekke ko ba tey jii.

²² Waaye ñi boddul ci bànni Israayil, Suleymaan defu leeni jaam, ndax ñoom ñoo doon ay xarekatam aki dagam aki jawriŋam aki njiiti xareem ak boroom watiiri xareem ak dawalkati watiiram.

²³ Ñoo doon saytukat yi yore liggéeyi Suleymaan. Amoon na juróomi téeméeri jawriŋam ak juróom fukk (550) yu daan jiite nit ñiy def liggéey bi.

²⁴ Doomu Firawna ju jigéen ja nag jóge gox ba ñu naan Kër Daawuda, séyi kërug boppam ga ko Suleymaan tabaxal. Gannaaw gi la Suleymaan tabax sëkkub Milo.

²⁵ Suleymaan di def ñetti yoon cim at ay saraxi rendi-dóomal ak saraxi cant ci biir jàmm, di ko sarxal ci kaw sarxalukaay bi mu tabaxal Aji Sax ji, boole ci di taal cuuraay ci kaw sarxalukaay bi,

[‡] **9.18 Tamar** dees na ko wax Tadmor ba tey.

fi kanam Aji Sax ji. Mu daldi sotal la war ca kër Yàlla ga.

²⁶ Ay gaal yu mag itam Buur Suleymaan defarlu na ko ca Eccon Geber ga ca wetu Elat, ca tefesu géēju Barax ya, ca réewum Edom.

²⁷ Iram yebal ay nitam, ñuy mool yu xam gééj. Ñu ànd ak niti Suleymaan ca gaal ya,

²⁸ dem Ofir. Lu ëpp téeméeri barigoy wurus ak ñeent fukk (140) lañu fa jële, indil Buur Suleymaan.

10

Lingeer buurub Seba seetsi na Suleymaan

¹ Ci kaw loolu Lingeeru Seba dégg riirum Suleymaan ma turu Aji Sax ji waral. Mu dikk di nattusi am xelam, cax ko cax yu jafe.

² Mu agsi Yerusalem, ànd ak topp mu takku lool ak giléem yu sëf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu baree bare ak per yu gànjare. Ba mu dikkee ba ci Suleymaan, mboolem la mu jàppoon ca xelam la ko wax.

³ Suleymaan tontu ko ca mbir ya mu laaj yépp. Menn mbir tiiñul Buur, ba leeralalu ko ko.

⁴ Lingeer buurub Seba gis xelum Suleymaan mu rafet mépp, ak kër ga mu tabax,

⁵ ak njëlu këram, ak jataayu dagam ya, ak taxawaayu surgaam ña ak seen col ga, ak ña yor ay naanam, ak saraxi rendi-dóomal ya muy joxe ca kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu, ba ag noowam réer ko.

⁶ Mu ne Buur: «Jëw ba ma déggoon ca sama réew ci say mbir ak sa xel mu rafet kay, lu dëgu la!

⁷ Gëmuma ko woon ba bi ma dikkee, ba teg ci sama bët. Ndeke genn-wàll gi sax waxeesu ma ko

woon. Wees nga riir ma ma déggoon ci yaw, ci xel mu rafet ak lu baax.

⁸ Ndokkalee say nit! Ndokkalee sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa kanam, di dégg sam xel!

⁹ Cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax ji, moom mi la bége, ba teg la ci jalub Israayil. Aji Sax ji moo sopp Israayil cofeel gu dul jeex, ba tax mu fal la buur, ngir ngay jëfe dégg ak yoon.»

¹⁰ Ba mu ko defee Lingeer buurub Seba may Suleymaan lu ëpp ñeent fukki barigoy wurus ak cuuraayu ndàbb lu ne gànñ ak per yu gànjare. Cuuraayu ndàbb loola Lingeer buurub Seba mayoon Buur Suleymaan, lu ni mel dikkatu fa ndax bare.

¹¹ Gaali Buur Iram ya itam daan jële wurus ca réewum Ofir, jële Ofir lu takkoo takku ci banti sàntaal ak per yu gànjare.

¹² Buur sàkke ca banti sàntaal ya ay sëppukaayi kaw taax ngir kër Aji Sax ji ak kër buur ak ay xeeti xalam ngir woykat yi. Banti sàntaal bu ni mel masu faa dikk, te giseesu ko fi ba tey jii.

¹³ Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub Seba mboolem lu mu bëgg te sàkku ko, te bokkewul ak la ko Suleymaan joxal boppam ca loxoom bu tàlli ba buur yelloo. Ba loolu amee Lingeer buurub Seba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan bare woon na alal

¹⁴ Wurur wa daan dikkal Suleymaan cim at, diisaay ba tollu ci ñaari téeméeri barigoy wurus ak ñaar fukk ak juróom ñett (228),

¹⁵ te limaaleesul galag ya jóge ca jaaykat yaak jula yaak mboolem buuri Arabi ak jaraafi réew ma.

¹⁶ Buur Suleymaan nag sàkklu ñaari téeméeri pakk yu mag yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, benn bu ci nekk jël lu tollook juróom ñaari kiloy wurus,

¹⁷ ak ñetti téeméeri pakk yu ndaw yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk di xawa tollook ñaari kiloy wurus. Buur boole ko denc ca këram ga ñuy wax Gottub Libañ.

¹⁸ Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag mu ñu xoobe wurus wu set wecc, rafetale ko yaxu bëñi ñey.

¹⁹ Juróom benni dëggastal la ngàngune ma am, wéeruwaay ba ca kaw mërgalu. Mu am ay loxo yu séq toogukaay bi, ak ñaari jëmme gaynde yu taxaw, wet gu nekk benn.

²⁰ Mu am it fukki jëmme gayndeek ñaar yu taxaw ca ñaari weti juróom benni dëggastal ya, ñaari gaynde séq ndëggastal lu nekk. Sàkkeesul lu ni mel ci mboolem nguur yi!

²¹ Mboolem lu Buur Suleymaan daan naane wurus la, te mboolem ndabi këram ga ñuy wax Kër Gottub Libañ wurusu ngalam la. Dara du ca xaaalis, ndax xaaalis jàppeesu ko woon muy dara ca jamonoy Suleymaan.

²² Te sax ay gaal yu mag la Buur amoon, ñuy ànd ak gaali Iram, benn yoon ci ñetti at yu nekk gaal ya yeb wurus ak xaaalis ak bëñi ñey aki golo, ba ciy dàngin.

²³ Buur Suleymaan dem na ba sut mboolem buuri kaw suuf ci wàllu alal ak ci wàllu xel mu rafet.

²⁴ Addina sépp a daan wuta giseek Suleymaan, ngir taataansi xelam mu rafet mi Yàlla def cib

xolam.

²⁵ Ñooñu ñoo ko daan indil at ci kaw at, ku nekk ak sab teraanga, muy ay jumtukaayi wurus ak yu xaaalis aki yére aki gannaay aki cuuraay aki fas aki berkelle.

²⁶ Ba mu ko defee Suleymaan dajale watiir yaak fas ya, muy junni ak ñeenti téeméeri (1 400) watiir ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000) yu mu yebal ca dëkk ya watiir ya féete, ak ca Yerusalem ga mu nekk.

²⁷ Buur Suleymaan a def xaaalis late biir Yerusalem bay safi doj, garabi seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne xas ci suufu tund yi.

²⁸ Fasi Suleymaan, Misra lañu leen daan jëggaanee ak Silisi*, baana-baanay buur, ca Silisi lañu leen daan jënde.

²⁹ Ab watiir bu ñu jëggaanee Misra, indi, juróom benni téeméeri dogi xaaalis (600) la leen daan dikke, aw fas di téeméer ak juróom fukki dogi xaaalis (150), te noonu lañu ca daan jëndaaleel mboolem buuri Etteen ña ak buuri Siri, indil leen.

11

Suleymaan moy na

¹ Ci biir loolu Buur Suleymaan bëggoon na jigéeni yeneen xeet yu bare te bokkul ak doomu Firawna ji mu jëloon: ñuy ay jigéeni Mowabeen ak jigéeni Amoneen ak jigéeni Edomeen ak jigéeni waa Sidon ak jigéeni Etteen.

² Ñooñu bokk ci xeet yi Aji Sax ji waxoon bànni Israayil ne leen: «Buleen jëli jabar ci ñoom, ñoom it

* **10.28 Silisi** mooy Kewe ba tey.

buñu takksi ci yeen, ndax kon dinañu leen dëpp, ngeen topp seeni tuur.» Teewul Suleymaan bëgg leen, taq leen.

³ Mu denc ca juróom ñaari téeméeri lingeer (700) ak ñetti téeméeri (300) nekkaale. Soxnaam ya nag dëpp ko.

⁴ Ba Suleymaan demee ba màggat, ay soxnaam xiir ko ci topp yeneen yàlla, ba wéetalul Yàllaam Aji Sax ji, na ko Daawuda baayam wéetale woon.

⁵ Ba loolu amee Suleymaan di topp tuur ya ñuy wax Astàrt* di tuuri waa Sidon, ak Milkom, tuuru Amoneen mu siblu ma.

⁶ Mu def lu ñaaw fi kanam Aji Sax ji. Suleymaan jeexul woon ci Aji Sax ji, na baayam Daawuda jeexe woon ci moom.

⁷ Ci biir loolu Suleymaan tabaxal Kemos, tuuru Mowab mu siblu ma, ab bérebu jaamookaay ca kaw tund wa féete Yerusalem penku. Mu tabaxaaleel ca Moleg†, tuur mu siblu ma Amoneen ñay jaamu.

⁸ Mu defal noonu mboolem soxnaam ya xeetoo feneen, ñuy taalal seeni tuur cuuraay, di leen rendil ay sarax.

⁹ Aji Sax ji nag mere Suleymaan ndax la mu ko dëddu, moom Aji Sax ji Yàllay Israayil ji ko feeñu woon ñaari yoon.

¹⁰ Dafa santoon Suleymaan ci mbir moomu, ne ko bumu topp tuuri yeneen xeet yi. Waaye deful li

* **11.5 Astàrt**, tuur mu jigéen la woon bu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaroon ne dina leen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it, lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt mooy jabaru tuur ma ñu naan Baal. † **11.7 Moleg** ak Milkom jàpp nañu ne benn la.

ko Aji Sax ji santoon.

¹¹ Aji Sax ji ne Suleymaan: «Gannaaw nii nga defe, sàmmoo sama kóllëre, sàmmoo sama dogal yi ma la tegoon, dinaa foqatee nguur gi ci say loxo, jox ko sab surga.

¹² Waaye duma ko def ci sag dund ngir sa baay Daawuda. Ci sa loxol doom ju góor laa koy foqatee.

¹³ Te ba tey du nguur gépp laay foqati. Dinaa bàyyee sa doom genn giir ndax Daawuda sama jaam ba ak Yerusalem gi ma tànn.»

Ay noon jógal nañu Suleymaan

¹⁴ Ba mu ko defee Aji Sax ji gemb ab noon bu jógal Suleymaan. Muy Adàdd, Edomeen ba askanoo ca buurub Edom.

¹⁵ Ba Daawuda di xareek waa Edom te Yowab njiital xareem demoon di suuli néew ya, Daawuda daa reyoon góori Edomeen ña ñépp.

¹⁶ Yowab ak Israayil gépp toog fa juróom benni weer, ba keroog ñu rey góori Edomeen ñépp.

¹⁷ Ci biir loolu Adàdd ànd ak ay Edomeen ñu bokkoon ci dagi baayam, daldi daw jëm Misra. Booba Adàdd xale bu góor bu ndaw la woon.

¹⁸ Ñu jóge Majan, dem Paran, ànd ak ay waa Paran dem Misra, ca Firawna buuru Misra. Firawna jox Adàdd suuf, may ko kër akub dund.

¹⁹ Firawna dafa bëggoon Adàdd lool, ba may ko jabar rakki Lingeer Tapenes, jabari boppam.

²⁰ Rakki Tapenes ja am ak Adàdd doom ju góor, di Genubat; Tapenes yor ko ca biir kër Firawna, Genubat nekk ak doomi Firawna, ca biir kër Firawna.

²¹ Ci kaw loolu Adàdd dégge fa mu nekk ca Misra ne Buur Daawuda saay na, fekki ay maamam, te

Yowab njiital xare la it dee na. Adàdd ne Firawna: «Yiwi ma, ma dellu sama réew.»

²² Firawna ne ko: «Ana loo ñàkk fii ci man, ba bëgga dellu nii sam réew?» Adàdd ne ko: «Du dara sax de, xanaa bëgg rekk, nga yiwi ma, ma dem.»

²³ Yàlla dellu gemb ab noon bu jógal Suleymaan. Muy Reson doomu Elyada ma dawee woon ca Adadeser buurub Coba, sangam ba.

²⁴ Mu boole ay farandoom, ànd ak ñoom, jite leen gannaaw ba Daawuda reyee xarekati sangam. Ñu dem sanc Damaas, moom ko.

²⁵ Reson nag moo noonoo woon Israayil diir ba Suleymaan di dund, dolli ca la leen Adàdd lëjal. Ci kaw loolu Reson falu ca Siri, di bañaaleb Israayil.

²⁶ Keneen ku jógal Buur Suleymaan di Yerbawam doomu Nebat, Efraymeen bu dëkk Cereda, ndeyam tudd Ceruya, dib jëtun. Ma nga bokkoon ca jawriñi Suleymaan.

²⁷ Ni mu jógale Buur nii la: Suleymaan da doon yékkati sèkkub Milo[‡] ba, di fatt tatay gox ba ñu naan Kër Daawuda miy baayam.

²⁸ Booba Yerbawam xalelu góor bu jàmbaare la woon. Suleymaan jot koo nemmiku ci biir liggéeyam, ba tax mu tabb ko ca kaw mboolem liggéeykati sañul-bañ ya askanoo ca Yuusufa.

²⁹ Mu am bés Yerbawam doon génne Yerusalem. Axya, yonent bu dëkk Silo ba, dajeek moom ca yoon wa. Ma nga sol mbubb mu bees. Ñoom ñaar rekk ci àll bi.

[‡] **11.27 Milo**, xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sèkklu ko.

³⁰ Axya daldi jàpp ci mbubb mu bees mi mu sol, ne ko tareet, dagg ko fukki dog ak ñaar.

³¹ Mu ne Yerbowam: «Jëlalal fii sa bopp fukki dog, ndax Aji Sax ji Yállay Israayil da ne: “Gisal, maa ngi dagge nguur gi ci loxol Suleymaan, te dinaa la ci jox fukki giir.

³² Waaye genn giir gi Suleymaan a koy moom ndax Daawuda sama jaam ba, ak Yerusalem, dëkk ba ma tannée ci mboolem giiri Israayil.

³³ Li ko waral mooy dañu maa dëddu, di jaamu Astàrt, tuur mu jigéen mu waa Sidon di jaamu, ak Kemos, tuuru Mowabeen ñi, ak Milkom, tuuru Amoneen ñi. Daño baña topp samay yoon, baña def li ma rafetlu, di sàmm samay dogal ak sama àttey yoon, na ko Daawuda baayu Suleymaan daan defe.

³⁴ Waaye duma jële nguur gépp ci loxoom, ndaxte dama koo def njiit giiru dundam gépp ndax Daawuda sama jaam ba ma tànnal sama bopp, te mu doon jëfe samay santaane ak samay dogal.

³⁵ Du tee ma nangoo nguur gi ci loxol doomam ju góor, jox la ci fukki giir.

³⁶ Doomam nag dinaa ko jox genn giir gi ci des, ngir askanu Daawuda, sama jaam ba, baña fey mukki ci sama kanam ci biir Yerusalem, dëkk bi ma tànnal sama bopp, dëel fa sama tur.

³⁷ Yaw dinaa la jël, def la nga jiite fépp foo bëgg, di buurub Israayil.

³⁸ Te soo defee mboolem li ma la sant, topp samay yoon, di def li ma rafetlu tey jëfe samay dogal ak samay santaane, na ko Daawuda sama jaam ba daa defe, su boobaa dinaa ànd ak yaw te dinaa la sampal kër gu sax, ni ma ko sampale

woon Daawuda, te dinaa la jox Israayil.

³⁹ Kon dinaa toroxal askanu Daawuda waaye du doon ba fàww.”»

⁴⁰ Ba mu ko defee Suleymaan di fexee rey Yerbawam; Yerbawam daw ba Misra, fa Sisag buuru Misra. Mu toog foofa ca Misra, ba Suleymaan génn àddina.

Buur Suleymaan saay na

⁴¹ Li des ci mbiri Suleymaan ak mboolem lu mu def ak lu jëm ci xelam mu rafet, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey Suleymaan.

⁴² Àpp bi Suleymaan nguuru fa Yerusalem, ci kaw Israayil gépp, ñeent fukki at la.

⁴³ Gannaaw loolu Buur Suleymaan saay, fekki ay maamam. Gox ba ñuy wax Kër Daawuda baayam, fa lañu ko denc. Robowam doomam moo falu buur, wuutu ko.

Réew ma xàjjalikoo na

12

(Saar 12.1–22.54)

Israayil jàmbu na Robowam

¹ Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba ñuy wax Sikem, ndax fa la Israayil gépp daje woon, ngir fal ko buur.

² Yerbawam doomu Nebat dégge ko ca Misra ga mu dawoon dem, di fa làqu Buur Suleymaan, te toogoon foofa ca Misra ba booba.

³ Waa giiri bëj-gànnar woolu ko, ñu daldi ànd mook mbooloom Israayil mépp ca Robowam. Ñu ne ko:

⁴ «Sa baay da noo tegoon njaam gu metti. Léegi yaw dangay woyofal sunu liggéey bu metti bi nu sa baay sëf, te yolomal buumu njaam gu teen gi mu nu gàll, kon nu jaamu la.»

⁵ Mu ne leen: «Demleen ba mu am ñetti fan, ngeen délsi.» Mbooloo ma daldi dem.

⁶ Buur Robowam giseek mag ña daa taxawu Suleymaan baayam ba muy dund. Mu ne leen: «Lu ngeen may digal, ma wax ko mbooloo mii?»

⁷ Ñu ne ko: «Soo nangulee tey mbooloo mii, déggal leen, wax leen kàddu yu rafet, say jaam lañuy doon ba fàww.»

⁸ Robowam nag dégluwul waxi mag ña, xanaa dem giseek xale yu góor ya màggandoo ak moom te di ko taxawu.

⁹ Mu ne leen: «Lu ngeen may digal ma wax ko mbooloo mii ne ma, ma yolomal buumu njaam gi leen sama baay yeewe woon?»

¹⁰ Xale yu góor ya mu màggandool wax ko ne ko: «Mbooloo mii ne la sa baay da leena yeewoon buumu njaam gu teen, waaye yaw yolomalal leen ko; li nga leen di wax mooy lii: “Sama baaraamu sanqleeñ moo gëna diis sama tànkù baay.

¹¹ Sama baay a leena tegoon njaam gu metti, waaye man maay yokk seen njaam, ba mu gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daan cawe, waaye man ay leraw yu ñu kor weñ laa leen di cawe.”»

¹² Ca ñetteelu bés ba Yerbowam ànd ak mbooloo ma mépp, dellu ca Robowam, noonee leen ko Buur waxe woon ne leen ñu dem ba mu am ñetti fan, ñu délsi.

¹³ Buur tontu mbooloo ma kàddu gu ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon.

¹⁴ Na ko xale yu góor ya digale la waxeek ñoom, ne leen: «Sama baay a leen tegoon njaam gu metti, waaye man maa koy yokk, mu gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daa cawe, waaye man ay leraw yu ñu kor weñ laa leen di cawe.»

¹⁵ Noonu la Buur tanqamloo mbooloo ma, te Aji Sax ji moo walbatee noonu mbir ma, ngir amal wax ja mu waxoon Yerbowam doomu Nebat, Axya waa Silo ba jottali.

¹⁶ Ba Israayil gépp gisee na leen Buur tanqamloo, dañu koo tontu ne ko:

«Ana lu nu bokk ak Daawuda,

lu nu séq ak doomu Yese?

Bànni Israayiloo, delluleen ca seeni xayma!

Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa kër.»

Ba mu ko defee bànni Israayil dellu ca seeni xayma.

¹⁷ Teewul bànni Israayil ya dëkkoon ca dëkki Yuda, Robowam wéy di seen buur.

¹⁸ Ci kaw loolu Buur Robowam yónni Adoram may sase liggéeyi sañul-bañ ya. Teewul Israayil gépp bokk dóor ko ay doj ba mu dee. Buur Robowam daldi gaaw war watiir, daw làquji Yerusalem.

¹⁹ Noonu la Israayil fippoo ci kaw waa kër Daawuda ba sunu jonni yállay tey.

²⁰ Ci biir loolu Israayil gépp dégg ne Yerbowam délsi na; ñu woote ndaje, woo ko ca, fal ko buurub Israayil gépp. Kenn farul ak waa kër Daawuda, lu moy waa giirug Yuda donj.

²¹ Ci kaw loolu Robowam agsi Yerusalem, daldi woo waa kër Yuda gépp, ñook giirug Beñamin, ñu daje di téeméer ak juróom ñett fukki junniy nit (180 000), diy ñeyi xare. Ñu nara xareek waa kër Israayil, ngir delloo nguur ga ca loxol Robowam doomu Suleymaan.

²² Ci biir loolu kàddug Yàlla dikkal góoru Yàlla gu ñuy wax Semaya. Mu ne ko:

²³ «Waxal Robowam doomu Suleymaan buurub Yuda, ak waa kër Yudaak Beñamin ak mbooloo ma ca des, ne leen:

²⁴ “Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen jóg di xeex ak seen bokki bànni Israayil. Na ku nekk ñibbi kërám, ndax ci man la mbir mii sababoo.”» Ñu dégg kàddug Aji Sax ji, walbatiku dem, noonee ko Aji Sax ji waxe.

Yerbowam buurub Israayil bokkaale na

²⁵ Gannaaw loolu Yerbowam tabaxaat Sikem, dëkk ba ca diiwaanu tundi Efrayim, daldi fay dëkk. Mu jóge foofa tabaxaat dëkk ba ñuy wax Penuwel.

²⁶ Yerbowam nag di wax ca xelam naa: «Léegi nguur gi dellu ci loxol waa kër Daawuda.

²⁷ Bu mbooloo mii demee di sarxali ca kër Aji Sax ji ca Yerusalem, seen xol dina walbatiku ne napp ca seen sang, Robowam buurub Yuda. Su ko defee ñu rey ma, dellu ca Robowam buurub Yuda.»

²⁸ Ci kaw loolu Buur seetluwaat mbir ma, daldi sàkklu ñaari wëlluy wurus. Mu ne mbooloo ma: «Yeen waa Israayil, bare ngeen lu ngeen di jaabante yoonu Yerusalem. Xoolleen fii kay! Seen yàlla ya leen génne woon réewum Misraa ngii.»

²⁹ Ba loolu amee mu teg wenn wëllu wa ca dëkk ba ñuy wax Betel, ca bëj-saalum, wa ca des mu tegi ko ca Dan ca bëj-gànnar.

³⁰ Mbir moomu doon bàkkaar. Mbooloo ma dox jiitu wenn wëllu wa, ba àgg Dan.

³¹ Ci kaw loolu Yerbowam tabax ay bérebi jaamookaay, ba noppi tabb ay sarxalkat ci baadoolo yu boddul ci askanu Lewi.

³² Ba mu ko defee Yerbowam dogal màggalug fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel wa. Mu mel ni màggal gay am Yuda. Yerbowam rendi ay sarax ca sarxalukaay ba. Noonu la def Betel: wëllu ya mu defarlu woon, rendil fa ay sarax. Ci biir loolu mu tabb ca Betel ay sarxalkat ngir bérebi jaamookaay yooyu mu sos.

³³ Nii la rendee ay sarax ca kaw sarxalukaay ba mu sàkklu ca Betel, ca fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel wa, muy weer wu mu tànnal boppam. Ba mu ko defee mu dogalal waa Israayil màggal googu, daldi yéeg ca kaw sarxalukaay ba, ngir taal fa sarax su ñuy lakk.

13

Nitu Yàlla àddu na ca Betel

¹ Yàlla-woo-yàlla, genn góoru Yàlla jóge Yuda, dikk ba Betel ci ndigalal Aji Sax ji, fekk Yerbowam taxaw ca sarxalukaay ba, nara taal saraxu cuuraay.

² Góor ga xaacu, gëdd sarxalukaay ba ci ndigalal Aji Sax ji, daldi ne: «Yaw sarxalukaay bi, éey sarxalukaay bii! Aji Sax ji dafa wax ne: “Xamal ne doom ju góor dina juddoo kër Daawuda, Yosya lay tudd. Sarxalkati bérebi jaamookaay yiy taal

saraxu cuuraay ci sa kaw, ñoom lees di rendi ci sa kaw. Yaxi nit lees di lakk ci sa kaw.”»

³ Góor ga joxe na ca bésab keroog ab takk, mu ne: «Takk bii la ci Aji Sax ji biral: “Seetluleen, sarx-alukaay bi dina xar ñaar, dóom bi ci kaw sottiku.”»

⁴ Naka la Buur Yerbowam dégg na góoru Yàlla ga xaacoo, gëdd sarxalukaayu Betel ba, mu daldi koy tàllal loxoom, foofa ca sarxalukaay ba. Mu ne: «Jàppleen ko!» Loxo ba mu ko tàllal nag ne kàdd, manatu koo bank.

⁵ Sarxalukaay ba xar ñaar, dóom ba tuuroo ca sarxalukaay ba, ne wàww. Muy takk ba góoru Yàlla ga joxe woon ci ndigalal Aji Sax ji.

⁶ Buur ne góoru Yàlla ga: «Rikk tinul ma sa Yàlla Aji Sax ji te ñaanal ma, sama loxo mana banku.» Góoru Yàlla ga tinul Buur Aji Sax ji, loxoom bankuwaat, mel na mu meloon.

⁷ Ci kaw loolu Buur wax góoru Yàlla ga ne ko: «Ñëwal nu dem kër ga, nga xéewlu, ba noppi ma am lu ma la may.»

⁸ Góoru Yàlla ga nag ne Buur: «Soo ma joxoon sa genn-wàllu kër sax, duma ànd ak yaw te duma sex dugub it mbaa may naanum ndox ci bii béreb,

⁹ ndax loolu lañu ma sant ci ndigalal Aji Sax ji, ne ma: “Bul sex dugub, bul naanum ndox te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare woon bi ngay ñëw.”»

¹⁰ Góor ga nag awe feneen, baña walbatiku awe fa mu awoon ba muy dikk Betel.

Abyonent nattu na moroomam

¹¹ Booba ab yonent bu màggat a nga woon ca Betel. Ay doomam yu góor dikk. Kenn ci ñoom nettali ko mboolem la góoru Yàlla ga def bésab

keroog ca Betel ak la mu wax Buur. Ñu yegge ko seen baay.

¹² Seen baay laaj leen ne leen: «Ana yoon wu mu jaare?» Fekk na doomam yu góor ya gisoon nañu fa góoru Yàlla ga jaare woon, bàyyikoo Yuda. Ñu wax ko.

¹³ Mu ne leen: «Takkalleen ma mbaam mi.» Ñu takkal ko mbaam ma, mu war,

¹⁴ toppi góoru Yàlla ga, fekk ko ci genn ker garabu terebent. Mu ne ko: «Yaa di góoru Yàlla gi jóge Yuda?» Mu ne ko: «Waaw.»

¹⁵ Mu ne ko: «Kaay, nu dem kër ga, nga sex dugub, boog.»

¹⁶ Mu ne ko: «Duma mana walbatiku ànd ak yaw, manumaa sex dugub it mbaa may bokk ak yaw ndoxum naan ci bii béreb.

¹⁷ Ndaxte dañu maa wax ci ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Bu fa sex dugub, bu fa naanum ndox te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare woon bi ngay ñëw.”»

¹⁸ Mu dellu ne ko: «Man itam yonent laa ni yaw. Malaaka wax na ma ci ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Waññi ko, mu ànd ak yaw sa kër, sex dugub, naan ndox.”» Fekk na la muy wax amul.

¹⁹ Mu walbatiku ànd ak moom ca kër ga, sex fa dugub, naan fa ndox.

²⁰ Ba ñu toogee ca ndab la, kàddug Aji Sax ji dikkal yonent ba waññi góoru Yàlla ga.

²¹ Mu àddu ca kaw ne góoru Yàlla ga jóge Yuda: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw tebbi nga waxi Aji Sax ji te defoo li la sa Yàlla Aji Sax ji sant,

²² xanaa walbatiku di sex dugub, di naan ndox ci béreb bi mu la waxoon ne la bu fi sex dugub, bu

fi naan ndox, sab néew du fekki say maam ca seen bàmmeel.»

²³ Ba góoru Yàlla ga sexee dugub ba naan ndox, yonent ba ko waññi woon takkal ko mbaam ma.

²⁴ Mu dem, gaynde dogale ko, rey ko, néewam ne lareet ca yoon wa, mbaam maak gaynde ga taxaw ca wet ga.

²⁵ Naka la ay nit jaare foofa, séenuñu lu moy néew ba ne lareet ca yoon wa, gaynde ga taxaw ca wet ga. Ñu dem yegge ko waa dëkk ba yonent bu màggat ba dëkkoon.

²⁶ Yonent booba ko waññi woon ca yoon wa nag dégg ko ne: «Góoru Yàlla gaa! Ka tebbi woon waxi Aji Sax ji, Aji Sax ji boole kook gaynde gi, mu fàdd ko, rey ko. Moom la ko kàddug Aji Sax ji waxoon.»

²⁷ Mu ne doom ya: «Takkalleen ma mbaam mi.» Ñu takkal ko.

²⁸ Mu dem fekk néew ba ne lareet ca yoon wa, mbaam maak gaynde ga taxaw ca wet ga. Gaynde ga lekkul néew ba, fàddul mbaam ma.

²⁹ Yonent ba yékkati néewub góoru Yàlla ga, teg ko ca kaw mbaam ma, delloosi ko. Noonu la yonent bu màggat ba ñibbee dëkkam ngir rob ko, jooy ko.

³⁰ Mu denc néew ba ca bàmmeele boppam. Ñu di ko jooy, naan: «Wóoy sunu mbokk ma!»

³¹ Gannaaw ba ñu ko robee, mu wax doomam yu góor ya ne leen: «Bu ma faatoo, nangeen ma rob ci bàmmeel bii ñu denc góoru Yàlla gi. Fi weti yaxam ngeen di tëral samay yax.

³² Ndaxte li wér te wóor déy, wax ji mu jottali ci ndigalal Aji Sax ji, ba muy gëdd sarxalukaayu Betel bi ak mboolem bérebi jaamookaay yi ci dëkki Samari, wax jooju dina am.»

³³ Gannaaw loolu Yerbowam dëppul yoonam wu bon wa mu topp. Dafa dellu tabb ci biir baadoolo yi ay sarxalkat ngir bérebi jaamookaay ya. Ku bëgg rekk mu tabb la, ngay sarxalkat ca bérebi jaamookaay ya.

³⁴ Loolu nag di bàkkaar bu réy* ci biir kër Yerbowam, ba tax askanam daanu, ba raaf fi kaw suuf.

14

Aw tiis dal na ci kaw Yerbowam

¹ Ca yooyu jamono Abya doomu Yerbowam ju góor wopp.

² Yerbowam wax soxnaam, ne ko: «Ayca, doxal soppiji col, ba kenn du xam ne sama soxna nga, te nga dem Silo. Dama ne, Axya yonent baa nga fa. Moo ma waxoon ne ma, dinaa falu buur, jiite mbooloo mii.

³ Yóbbaaaleel fukki mburu ak nàkk yu ndaw ak taxub lem te nga dem ca moom. Moom dina la wax nan la mbiri gone gii di deme.»

⁴ Soxnas Yerbowam def noona, daldi dem Silo, agsi kër Axya.

Booba Axya gisatul. Bët ya daa muuru ndax màggat.

⁵ Waaye fekk na Aji Sax ji wax Axya, ne ko: «Dama ne, soxnas Yerbowam a ngi ñëw di leerlusi mbirum doomam ju góor ci yaw, ndax dafa wopp. Bu dikkee keneen lay mbubboo.» Aji Sax ji ne Axya, mu wax ko nàngam ak nàngam.

* **13.34** Yàlla moo wax ne sarxalkat yi ci xeetu Aaróona lañu wara bokk.

⁶ Ba loolu amee Axya dégg tànk ndaw sa ca bunt ba. Mu ne ko: «Soxnas Yerbowam, agsil! Ana looy mbubboo keneen nii? Man de yóbbante nañu ma ci yaw xibaar bu tiis.

⁷ Demal ne Yerbowam: “Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: Dama laa yékkati ci biir mbooloo mi, fal la nga jiite Israayil sama ñoñ.

⁸ Damaa foqatee nguur gi ci loxol waa kër Daawuda, jox la ko. Waaye meloo ni Daawuda, sama jaam ba daan jëfe samay santaane, toppe ma léppi xolam, du def lu moy lu ma rafetlu.

⁹ Def nga musiba, ba raw mboolem ñu la jiitu, dem di sàkkal sa bopp yeneen yàlla ak tuur yu ñu móole weñ, ba sama xol fees. Man mii nga xarab, dëddu ma.

¹⁰ Moo tax duma def lu moy wàcce musiba ci kër Yerbowam.

Dinaa bóom kuy colal, te bokk ci Yerbowam, ba ci ku gëna néew doole te tumurànke fi digg Israayil.

Dinaa buub kër Yerbowam, sànni, ni ñuy buubee neefare, ba mu jeex tàkk.

¹¹ Ku Yerbowam deele ci dëkk bi, xaj yi lekk; ku ca médd ca àll ba, njanaaw ya for. Aji Sax ji wax na ko.”

¹² «Yaw nag jógal ñibbi sa kër. Booy teg sa tànk ca biir dëkk ba rekk, gone gi dee.

¹³ Israayil gépp dinañu ko jooy. Kooku rekk déy lees di denc ci bàmmee, ci ku bokk ci Yerbowam, ngir ci moom donñ la Aji Sax ji Yàllay Israayil gis lu baax, ci waa kër Yerbowam.

¹⁴ Aji Sax ji dina falal boppam buur bu jiite Israayil, te kooku dina bóom waa kër Yerbowam. Bés bi taxaw na jeeg! Ana lu ciy topp?

¹⁵ Aji Sax ji dina faat Israayil. Dinañu mel ni gattax guy foyfoyi cim ndox. Dina déjjatee Israayil ci suuf su baax sii mu joxoon seeni maam, tasaare leen ca wàllaa dexe Efraat, ndax dañoo samp ay xer yu ñuy jaamoo Asera, di merloo Aji Sax ji.

¹⁶ Aji Sax ji dina wacc Israayil ndax bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar te di ko bàkkaarloo Israayil.»

¹⁷ Ba loolu amee soxnas Yerbowam jóg, bàyyikoo fa, ba àgg Tirca. Naka la agsi ca bunt kër ba, xale ba dee.

¹⁸ Ñu rob ko, Israayil gépp jooy ko, muy la Aji Sax ji waxoon, Yonent Yàlla Axya jaamam ba jottali ko.

¹⁹ Li des ci mbiri Yerbowam, ay xareem ak na nguuram deme woon, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

²⁰ At ya Yerbowam falu buur, ñaar fukki at la ak ñaar. Gannaaw loolu mu saay, fekki ay maamam. Nadab doomam falu, wuutu ko.

Robowam falu na ca Yuda

²¹ Robowam doomu Suleymaan moo doon buurub Yuda. Ñeent fukki at ak benn la Robowam amoon ba muy falu. Fukki at ak juróom ñaar la nguuroo Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn ci mboolem dëkki giiri Israayil, ngir dëel fa turam. Ndeyam di Naama, di ab Amoneen.

²² Waa Yuda nag di def li Aji Sax ji ñaawlu, ba di ko fiirloo fiiraange gu raw ga ko seen maam daa fiirloo ndax seen bàkkaar.

²³ Dañoo sàkkal seen bopp ay bérebi jaamookaay, samp ay tuuri doj aki xer yu ñuy jaamoo Asera ca kaw mboolem tund wu kawe mbaa ker garab gu naat.

²⁴ Réew ma amoon na sax ñuy gànctu fa ñuy maggale tuur ya. Ñuy def mboolem ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israayil wuutu leen.

²⁵ Ba Buur Robowam faloo, ba dugg ca juróomeelu atu nguuram, Sisag buuru Misra song Yerusalem.

²⁶ Ci kaw loolu Sisag jël alali kër Aji Sax ji ak alali kër buur. Lépp la jël ba ca mboolem pakki wurus ya Suleymaan defarlu woon.

²⁷ Ba mu ko defee Buur Robowam defarlu ay pakku xàñar yu wuutu yu wurus ya. Mu teg ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu kër buur.

²⁸ Saa yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji, dag ya ñàbb pakk ya, bu ñu noppee delloo ko ca néegu dag ya.

²⁹ Li des ci mbiri Robowam ak mboolem la mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

³⁰ Xare masula dakk diggante Robowam ak Yerbowam.

³¹ Gannaaw gi, Buur Robowam saay, fekki ay maamam, ñu denc ko fa ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Ndeyam a doon Naama, Amoneen ba. Abyam doomam moo falu buur, wuutu ko.

15

Abyam falu na ca Yuda

¹ Ci fukkeelu at ak juróom ñett ca nguurug Yerbowam doomu Nebat, ca la Abyam falu buur ca Yuda.

² Ñetti at la nguuru fa Yerusalem te yaayam moo doon Maaka doomu Abisalom*.

³ Muy roy nag baayam ca mboolem bàkkaar ya mu daan def. Te it wéetalul woon Yàllaam Aji Sax ji ni maamam Daawuda.

⁴ Terewul Daawuda tax Aji Sax ji Yàllaam may ko doom ju góor ju koy wuutu ca Yerusalem, ndax askanu Daawuda baña fey, Yerusalem it mana ñon.

⁵ Li ko waral mooy Daawuda da daan jéfe njub lu Aji Sax ji rafetlu, te giiru dundam gépp teggiwul lenn lu ko Aji Sax ji sant lu moy ci mbirum Uri Etteen ba†.

⁶ Xare masula dakk diggante waa kër Robowam ak Yerbowam giiru dundu Abyam gépp.

⁷ Li des ci mbiri Abyam ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. Xare it jiboon na diggante Abyam ak Yerbowam.

⁸ Gannaaw gi, Buur Abyam saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda. Asa doomam moo falu buur, wuutu ko.

Asa falu na ca Yuda

⁹ Ba Buur Yerbowam faloo Israayil, ba dugg ca ñaar fukkeelu atu nguuram, ca la Asa falu buur, jiite Yuda.

* **15.2 Abisalom** ak Absalom jàpp nañu ne kenn ki la. † **15.5** Seetal ci 2.Samiyel saar 11.

¹⁰ Ñeent fukki at ak benn la Buur Asa nguuru ca Yerusalem. Maaka doomu Abisalom ju jigéen moo doon maamam.

¹¹ Asa nag di def njub gi Aji Sax ji rafetlu, ni Daawuda maamam.

¹² Dàqe na ca réew ma ñi daan gànctu fa ñuy màggale tuur ya. Mu jële ca réew ma kasaray tuur ya fa ay maamam defoon yépp.

¹³ Maaka maamam ju jigéen sax, Asa xañ na ko céru lingeer yaayu buur ba mu amoon, ndax Maaka moo sàkkaloon Asera tuur ma ab xer bu se-exluwu bu ñu koy màggale. Asa gor xeru maamam ja, lakk ko ca xuru Sedoron.

¹⁴ Waaye bérebi jaamookaay ya, jëleesu ko fa, doonte Asa, Aji Sax ji la wéetaloon cib xolam, giiru dundam gépp.

¹⁵ Moo indi ca kër Aji Sax ji, jumbukaay yu sell yu baayam ya, ak jumbukaay yu sell yu boppam, muy xalis ak wurus aki ndab.

¹⁶ Xare nag masula dakk diggante Asa ak Basa buurub Israayil seen giiru dund gépp.

¹⁷ Ci biir loolu Basa buurub Israayil song Yuda, daldi dàbbali dëkk ba ñuy wax Raama‡, ba kenn du dugg jëm ca Asa buurub Yuda mbaa muy génn.

¹⁸ Asa dajale mboolem luy xalis ak wurus wu desoon ca denci kër Aji Sax ji ak denci kër buur. Mu teg ko ci loxoy jawriñam ña. Ba mu ko defee Buur Asa yebal leen ca buurub Siri ba ca Damaas, di Ben Addàd doomu Tabrimon doomu Eccon.

Asa nag ne Ben Addàd:

‡ **15.17 Raama:** ma nga féete woon Yerusalem bëj-gànnar, nekk ci diggante ñaari réew yi. Mu nekkoon ci kaw tund wu aw yoon jaar, jóge péeyu Israayil, jëm Yerusalem, péeyu Yuda.

19 «Kóllëree dox sama digganteek yaw, na mu doxe woon sama diggante baay ak sa baay. Lii nag maa la ko may, muy xalis ak wurus. Te nga dogoo rekk ak Basa buurub Israayil, ndax mu jóge samam réew.»

20 Ben Addàd déggal Buur Asa, daldi yebal njiiti gàngooram ca dëkki Israayil. Nii la nangoo dëkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel Bet Maaka ak diiwaanu Kineret gépp, boole ca diiwaanu Neftali gépp.

21 Ba ko Basa déggée, Raama ga mu doon dàbbali la bàyyi, ba dem toogi Tirca.

22 Ba loolu amee Buur Asa joxe ndigal, woolu waa Yuda gépp, kenn desul. Ñu yóbbu doj yaak bant ya Basa doon tabaxe fa Raama. Buur Asa tabax ca dëkk ba ñuy wax Geba gu giirug Beñamin, tabax ca Mispa.

23 Li des ci mbiri Asa ak mboolem njàmbaaram ak la mu deflépp ak dëkk ya mu tabax, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. Ba Asa demee ba màggat nag, jàngoroy tànk la ame woon.

24 Gannaaw gi, mu saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam. Yosafat doomam moo falu buur, wuutu ko.

Nadab falu na ca Israayil

25 Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaareelu atu nguuram, ca la Nadab doomu Yerbowam falu buur, jiite Israayil. Nadab jiite na Israayil ñaari at,

26 di jëfe lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànk baayam, di bàkkaarloo Israayil.

²⁷ Ci biir loolu doomu Axya ji giiroo ci Isaakar te ñu di ko wax Basa, daldi fexeel Nadab, jam ko ca Gibeton gu Filisteen ña. Fekk Nadab ànd ak Israayil gépp, gaw Gibeton.

²⁸ Basa daldi rey Nadab, yemook ba Asa buurub Yuda di dugg ci ñetteelu atu nguuram. Basa falu buur, wuutu Nadab.

²⁹ Naka la falu, daldi rey waa kër Yerbowam gépp. Bàyyiwul kenn kuy noyyi te bokk ci Yerbowam. Mu bóom leen, muy la Aji Sax ji waxoon, Axya jaamam ba ca Silo jottali.

³⁰ Li ko waral mooy bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar te bàkkaarloo ko waa Israayil, di merloo Aji Sax ji Yállay Israayil, ba feesal xolam.

³¹ Li des ci mbiri Nadab ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

³² Xare masula dakk diggante Asa ak Basa buurub Israayil, seen giiru dund gépp.

Basa falu na ca Israayil

³³ Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñetteelu atu nguuram, ca la Basa doomu Axya falu buur ca Israayil gépp, Tirca di péeyam. Nguuru na ñaar fukki at ak ñeent.

³⁴ Da daan def li Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànk Yerbowam ak bàkkaaram ya mu daan bàkkaarloo Israayil.

16

¹ Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Yewu doomu Anani, di rëbb Basa. Mu ne ko:

² «Damaa fekk nga maaseek pëndub suuf, ma yékkati la, jiital la, nga yilif Israayil sama ñoñ. Nga

aw nag ci yoonu Yerbowam, di bàkkaarloo Israayil sama ñoñ, ba ma mer ndax seeni bàkkaar.

³ Kon dama ne, dinaa la far, yaw Basa, yaak sa waa kër. Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam doomu Nebat.

⁴ Ku Basa deele ci dëkk bi, xaj yi lekk; ku médd ca àll ba, njanaaw ya for.»

⁵ Li des ci mbiri Basa ak la mu def ak njàmbaaram, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

⁶ Gannaaw loolu Buur Basa saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko Tirca. Ela doomam moo falu buur, wuutu ko.

⁷ Te itam ba kàddug Aji Sax ji dikkalee Yonent Yàlla Yewu doomu Anani di rëbb Basa ak waa këram, li ko waral mooy la Basa def lépp, di roy waa kër Yerbowam, Aji Sax ji ñaawlu ko ba xolam fees. Rax ci dolli Basa rey waa kër Yerbowam.

Ela falu na ca Israayil

⁸ Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atu nguuram ak juróom benn, ca la Ela doomu Basa falu buur, jiite Israayil diiru ñaari at, Tirca di péeyam.

⁹ Simri, jawriñam ba yilifoon genn-wàllu watiiri xareem, moo ko fexeel. Booba Elaa ngay naan ba màndi ca kër Arca, ka yor mbiri këram ca Tirca.

¹⁰ Simri duggsi, jam ko, mu dee. Loolu yemook ba Asa buurub Yuda di dugg ci ñaar fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar. Simri falu, wuutu ko.

¹¹ Simri falu ba toog ci jal bi, daldi rey mboolem waa kër Basa. Bàyyiwu ca kuy colal; du mbokk, du xarit.

¹² Simri bóom waa kër Basa gépp, mui la Aji Sax ji waxoon, ba mu rëbbee Basa, Yonent Yàlla Yewu jottali.

¹³ Li ko waral di mboolem bàkkaar yi Basa ak doomam Ela bàkkaar te bàkkaarloo ko Israayil, ba feesal xolu Aji Sax ji Yàllay Israayil ndax seen tuuri neen.

¹⁴ Li des ci mbiri Ela ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

Simri falu na ca Israayil

¹⁵ Ba Asa buurub Yuda duggee ca ñaar fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Simri falu. Mu nguuru diiru juróom ñaari fan ca Tirca. Booba gangooru xareem Israayil a nga jógal dëkkub Filis-teen ba ñuy wax Gibeton.

¹⁶ Mbooloo ma ca dal ba dégg ñu naan: «Simri de lalal na Buur pexe, ba rey ko.» Israayil gépp daldi fal buur Omri ma jiite woon gangooru xarem Israayil. Mu moom Israayil bésub keroog ca dal ba.

¹⁷ Omri ak Israayil gépp bàyyikoo Gibeton, ànd gawi dëkk ba ñuy wax Tirca.

¹⁸ Ba Simri gisee ne nangu nañu dëkk ba, daa dugg kër buur, jàll ca biir-a-biir, daldi taal kër ga ca kawam, dee.

¹⁹ Li ko waral mooy bàkkaar yi mu bàkkaar, di def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànkì Yerbowam, di bàkkaarloo Israayil.

²⁰ Li des ci mbiri Simri ak pexe ma mu laloon, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

²¹ Ba mu ko defee mbooloom Israayil séddalikoo, def ñaari xaaj. Genn-wàllu mbooloo ma topp ca gannaaw Tibni, nar koo fal buur. Tibni nag, Ginat ay baayam. Genn-wàll ga ca des ànd ak Omri.

²² Mbooloom Omri ëpp doole mbooloom Tibni doomu Ginat. Tibni daldi dee, Omri di buur.

Omri falu na ca Israayil

²³ Ba Asa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak benn, ca la Omri falu buur, jiite Israayil. Omri nguuru na diiru fukki at ak ñaar. Def na Tirca péeyam juróom benni at.

²⁴ Omri nag dem ca Semer, jënde ca moom tundu Samari ci juróom ñaar fukki kiloy xalis. Omri tabax ca kaw tund wa, dippee dëkk ba mu tabax Samari, mu dëppook Semer, turu boroom tund wa.

²⁵ Teewul Omri di def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, ba gëna bàkkaar mboolem ña ko jiitu.

²⁶ Daa aw ci tàñki Yerbowam doomu Nebat ci mboolem lu mu daan def ba ci bàkkaaram bi mu daan bàkkaarloo Israayil, di jógal xolu Aji Sax ji Yàllay Israayil ci seen tuuri neen.

²⁷ Li des ci mbiri Omri aki jëfam ak njàmbaraam, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

²⁸ Buur Omri saay, fekki ay maamam, ñu denc ko ca Samari. Axab doom ja falu buur, wuutu ko.

Axab falu na Israayil

²⁹ Ba Asa buurub Yuda duggee ca fanweereelu atu nguuram ak juróom ñett, ca la Axab doomu Omri falu, jiite Israayil. Axab doomu Omri nguuru na Israayil ñaar fukki at ak ñaar, Samari di péeyam.

³⁰ Axab doomu Omri di def li Aji Sax ji ñaawlu, ba raw mboolem ña ko jiitu.

³¹ Mu sàlloo bàkkaari Yerbowam doomu Nebat. Loolu doyatu ko, mu jël jabar Yesabel doomu Et-bal, buurub waa Sidon ña. Mu dem bay jaamu seen tuur mi ñuy wax Baal, di ko sujjóotal.

³² Mu yékkatil Baal ab sarxalukaay ca jaamookaay ba mu ko tabaxal.

³³ Axab teg ca samplu xer wu ñuy jaamoo Asera. Axab def na lu rawati la mboolem buuri Israayil ya ko jiitu defoon, ba feesal xolu Aji Sax ji Yállay Israayil.

³⁴ Ca jamonoy Axab la Iyel ma dëkk Betel tabaxaat Yeriko. Abiram taawam la Iyel ñàkk ndax la muy tèral fondmaa tata ya, teg ca ñàkk Segub, am caatam ba muy taxawal bunti dëkk ba. Mu dëppook kàddug Aji Sax ja Yosuwe doomu Nuun jottali woon*.

17

Yonent Yàlla Ilyaas yégle na bekkoor

¹ Ci kaw loolu Yonent Yàlla Ilyaas ma dëkk Tisbi ga ca Galàdd, wax Axab, ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, di Yállay Israayil ji may jaamu: at yii nu nekk, du taw te du lay, lu moy dama koo wax ci sama làmmiñ.»

² Kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ne ko:

³ «Jógeel fii, walbatiku jëm penku, te làquji ca xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan.

⁴ Su ko defee, ca ndoxum xur wa ngay naane. Jox naa itam ndigal baaxoñ yi, ñu di la leel foofa.»

* **16.34** Seetal ci *Yosuwe* 6.26.

⁵ Ilyaas dem, def la Aji Sax ji wax, toogi ca xuru Kerit ca penkub dexe Yurdan.

⁶ Baaxoñ ya di ko indil mburu ak ndawal bëccëg, mburu ak ndawal ngoon, ndox may wal, mu di ca naan.

Ilyaas waar na jëtun ba

⁷ Mu am ay fan, xur wa ɲiis, ndax réew ma tawluwul.

⁸ Kàddug Aji Sax ji dikkal ko ne ko:

⁹ «Demal Sarebta ga ca Sidon te toog foofa. Ma ne, sant naa fa ab jëtun, mu may la loo lekk.»

¹⁰ Ilyaas dem Sarebta. Ba mu agsee ca buntu dëkk ba, gisul lu moy ab jëtun buy taxan. Mu woo ko ne ko: «Ngalla may ma tuuti ndox ci njaq li, ma naan.»

¹¹ Mu dem di wuti ndox, Ilyaas dellu ko woo, ne ko: «Rikk sàkkal dogu mburu, yótaale ma.»

¹² Jëtun ba nag ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji sa Yàlla jiy dund, awma mburu. Awma lu moy barci-loxob sunguf ca njaq la ak as diw ca tax ba. Gis nga, may for nii ñetti bant, ngir toggi ko, nu lekk, maak sama doom, doora dee ak xiif.»

¹³ Ilyaas ne ko: «Bul ragal dara, demal rekk, def li nga wax. Waaye jëkk ma cee defaral mburu mu ndaw, indil ma, doora defaral sa bopp, yaak sa doom;

¹⁴ ndax Aji Sax ji Yàllay Israayil dafa wax ne: “Njaqub sunguf bi du jeex; taxub diw bi it du jeex, ba keroog Aji Sax ji di taw ci réew mi.”»

¹⁵ Jigéen ja dem, def la ko Ilyaas wax, mook waa këram ñu bokk ak Ilyaas lekk ay fan.

¹⁶ Njaqub sunguf ba jeexul, taxub diw ba jeexul. Muy la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottali.

Ilyaas ñaanal na doomu jētun ba

¹⁷ Ba loolu weesoo, jigéen ja des ca kër ga, doomam ju góor wopp. Mu mujj metti lool, ba noyyeetul.

¹⁸ Jigéen ja ne Ilyaas: «Éy góoru Yàlla gii! Ana lu ma séq ak yaw? Xanaa dangaa ñëw sullisi sama bàkkaar, ba tax nga rey sama doom ju góor jii?»

¹⁹ Ilyaas ne ko: «Jox ma sa doom!» Mu jële ko ca loxoy jigéen ja, yóbbu ko ca néeg ba mu dal ca kaw taax ma, tëral ko ca kaw lalam.

²⁰ Ba mu ko defee Ilyaas ñaan ci Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji Sax ji, sama Yàlla, xanaa doo teg jētun bii ma dalal, naqar wu tollu ni, di seetaan doomam ju góor muy dee?»

²¹ Ci kaw loolu mu tëdd, tàlli ñetti yoon ca kaw xale bu góor ba, tey ñaan ci Aji Sax ji naan: «Éy Aji Sax ji sama Yàlla, rikk bàyyil bakkanu xale bii, mu délsi ci moom!»

²² Aji Sax ji nangul Ilyaas kàddug ñaanam, bakkanu xale bu góor ba délsi ca moom, mu dund.

²³ Ilyaas fab xale ba, jële ko ca néeg ba ca kaw taax ma, wàcce ko ca biir kër ga, jox ko ndeyam. Mu ne ko: «Xoolal, sa doom a ngi dund!»

²⁴ Jigéen ja ne Ilyaas: «Léegi nag xam naa ne nitu Yàlla nga, te kàddug Aji Sax ji ngay waxe moos.»

18

Ilyaas daje naak surgab Buur Axab

¹ Ba ñu demee ba mu yàgg, kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas, ca ñetteelu atu maral wa. Mu ne ko: «Demal jàkkaarlook Axab, ma daldi taw ci kaw réew mi.»

² Ilyaas tegu ca yoon wa, ngir jàkkaarloojeek Axab.

Booba xiif ba metti na ca Samari.

³ Ci biir loolu Axab woolu Abdiyas ma yor këram. Abdiyas doonoon ku ragal Aji Sax ji lool.

⁴ Ndax ba Yesabel jabari Akab di rey yonenti Aji Sax ji, Abdiyas a boole woon téeméeri yonent, làq leen ci ñaari xunti xeer, xunt mu nekk juróom fukk. Mu di leen fa may lekk ak naan.

⁵ Axab nag ne Abdiyas: «Duggal ci biir réew mi te seet ci bëti ndox yeek xur yépp. Jombul nu gis ñax, ba mana rawale bakkani fas yeek berkelle yi, ba du jar nu di leen jekkali.»

⁶ Ba loolu amee ñu séddoo réew ma, ba mu daj, Axab fi, Abdiyas fee.

⁷ Abdiyas di dem, Ilyaas ne pemm dajeeek moom ca yoon wa. Abdiyas xàmmee ko, sujjóotal ko, dëpp jë ba fa suuf, ne ko: «Kii Ilyaas a, sama sang?»

⁸ Mu ne ko: «Man a kay! Demal boog wax sa sang Axab, ne ko Ilyaas a ngoog de!»

⁹ Abdiyas ne ko: «Ana lu ma def lu bon, sang bi, ba nga di ma booleek Axab, mu di ma rey?»

¹⁰ Giñ naa ci Aji Sax ji, sa Yàlla jiy dund, amul wenn xeet mbaa réew mu sama sang Axab yónneewul, di la seet. Te bu ñu nee nekkoo fa, mu giñloo waa réew maak xeet wa ne gisuñu la.

¹¹ Léegi nag nga naan ma: “Demal wax sa sang ne ko Ilyaas a ngoog.”

¹² Su ko defee su ma teqalikook yaw, ngelawal Aji Sax ji yóbbu la fu ma xamul, fekk ma dem wax ko Axab, te du la gis. Kon da may rey! Moona sang bi, man de, damaa masa ragal Aji Sax ji ba may ndaw ba tey.

¹³ Moo sang bi! Xanaa waxuñu la li ma def, ba Yesabel di rey yonenti Aji Sax ji? Maa làq téeméeri yonenti Aji Sax ji ci ay xunti xeer, xunt mu nekk ma làq fa juróom fukk, di leen may lekk ak naan.

¹⁴ Léegi nga naa ma: “Demal wax sa sang ne ko Ilyaas a ngoog!” Mu di ma rey?»

¹⁵ Ilyaas ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi, moom mi may jaamu, tey dinaa jàkkaarloojeek Axab moos.»

Ilyaas jàankoonte naak Axab

¹⁶ Abdiyas dem ca Axab, yegge ko ko. Axab dikk taseek Ilyaas.

¹⁷ Naka la Axab gis Ilyaas, ne ko: «Kii yaw a, di lëmbe Israayil nii?»

¹⁸ Ilyaas ne ko: «Du maa lëmbe Israayil de. Yaw kay la, yaak sa kër baay, ndax yeena dëddu san-taaney Aji Sax ji, di topp tuur yi nuy wax Baal.

¹⁹ Léegi nag wooteel, Israayil gépp daje, fekkisi ma ca tundu Karmel, ñu ànd ak ñeenti téeméeri yonenti Baal ak juróom fukk (450) ak ñeenti téeméeri nit (400) ñuy lekk njëlal Yesabel, te di yonenti Asera tuur ma.»

Ilyaas fenqoo naak waa kër Baal

²⁰ Ba loolu amee Axab yónnee ca waa Israayil gépp, woo yonent ya, ñu daje ca tundu Karmel.

²¹ Ilyaas dikk jàkkaarlook mbooloo ma mépp. Mu ne: «Yeen nag dungen dakkal seen cinjiñ-cañañ ji ngeen nekke, wet gu nekk ngeen féete fa? Su Aji Sax ji dee Yàlla, toppleen ko; su dee Baal, ngeen topp ko.» Mbooloo ma ne patt.

²² Ilyaas ne mbooloo ma: «Man de maa fi des ci yonenti Aji Sax ji, man donɗ, te yonenti Baal yi ñeenti téeméer lañook juróom fukk (450).

²³ Léegi nag, indilleen nu ñaari yëkk. Bàyyileen yonenti Baal, ñu tànn wenn yëkk wi, def ko ay dog, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal. Man it dinaa defar weneen yëkk wi, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal.

²⁴ Su ko defee ngeen ñaan ci seeni tuur, man it ma ñaan ci Aji Sax ji. Su boobaa, Yàlla ju ci wuyoo sawara, kookoo di Yàlla.» Mbooloo ma mépp ne: «Waaw, baax na!»

²⁵ Ci kaw loolu Ilyaas wax yonenti Baal ya ne leen: «Tànnleen wenn yëkk te njëkka defar, ndax yeena gëna bare. Bu ngeen noppee, ñaanleen ci seeni tuur, waaye buleen taal.»

²⁶ Ñu jël yëkk wa mu leen jox, defar ko. Ñuy yuuxu, di woo Baal suba ba digg bëccëg, naan: «Baal, wuyu nu!» Waaye kenn àdduwul, kenn wuyuwul. Ña ngay cinjiñ-cañañi, di wër sarxalukaay ba ñu defar.

²⁷ Digg bëccëg jot, Ilyaas di leen ñaawal, naan leen: «Yuuxuleen ca kaw, waay! Mooy yàlla moos; jombul daa am lu muy xalaat, mbaa mu jàpp, mbaa mu tukki, mbaa xanaa muy nelaw, ñu war koo yee.»

²⁸ Ba mu ko defee ñu gënatee yuuxu, di dagg seen yaram aki saamar aki xeej, ni ñu ko baaxoo, ba deret ja sang leen.

²⁹ Digg bëccëg wees, ñu gëna ràkkaaju di daanu leer ba saraxu ngoon jot. Waaye du lenn lu àddu mbaa lenn lu wuyu mbaa lu leen faale.

³⁰ Ba mu ko defee Ilyaas wax ak mbooloo ma mépp, ne leen: «Jegesileen fii!» Ñépp jegesi. Mu defaraat sarxalukaayu Aji Sax ja tasaaroo woon,

³¹ daldi jël fukki doj ak ñaar, mu tollook limu giiri doomi Yanqóoba. Yanqóoba la kàddug Aji Sax ja dikkaloon ne ko Israayil ay doon turam.

³² Ilyaas jël doj ya, defare ab sarxalukaay ngir Aji Sax ji, ba noppi gas kàmb gu mana def ñaari natti pepp, kàmb ga wër sarxalukaay ba.

³³ Mu teg matt ma ba mu jekk, daggat yëkk wa, teg ca kaw.

³⁴ Mu ne leen: «Dyuleen ñeenti njaqi ndox, tuur ci kaw yàpp week matt mi.» Ñu def ko. Mu ne: «Defaatleen!» Ñu defaat. Mu ne: «Defatileen, muy ñetti yoon!» Ñu def ko, ba muy ñetti yoon.

³⁵ Ndox ma wal, wër sarxalukaay ba, ba kàmb ga sax fees ak ndox.

³⁶ Ba saraxu ngoon jotee, Yonent Yàlla Ilyaas jegesi, ñaan ne: «Aji Sax ji, yaw Yàllay Ibraayma ak Isaaxa ak Yanqóoba, xamleel bésub tey jii ne yaw yaa di Yàlla ci Israayil, ma di sab jaam bi def lii lépp ci sa ndigal.

³⁷ Nangul ma, Aji Sax ji, rikk nangul ma, ba mbooloo mii xam ne yaw Aji Sax ji yaa di Yàlla te yaay delloosi seen xol ci yaw.»

³⁸ Ba loolu amee sawaras Aji Sax ji ne milib boole xoyom yàpp waak matt maak doj yaak suuf sa, ba far manq ndox ma ca kàmb ga.

³⁹ Ba mbooloo mépp gisee loolu, dañu ne gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: «Aji Sax jeey Yàlla! Aji Sax ji kay mooy Yàlla!»

⁴⁰ Ilyaas ne leen: «Jàppleen yonenti Baal yii. Bu kenn ci ñoom rëcc.» Ñu jàpp leen, Ilyaas yóbbu leen ba ca xuru Kison, rendi leen foofa.

⁴¹ Gannaaw loolu Ilyaas ne Axab: «Doxal lekki te naan, ndax taw bu réy a ngi riir di ñëw.»

⁴² Axab dem, lekk, daldi naan. Ilyaas moom yéegi ba ca kaw tundu Karmel, sukk, dëpp jëëm ca diggante bëti óomam.

⁴³ Mu ne surgaam: «Laggal séentuji wetu géej.» Surga ba séentuji, dikk, ne ko: «Dara newu fa.» Ilyaas ne ko mu dellu xool ba muy juróom ñaari yoon.

⁴⁴ Juróom ñaareelu yoon ba, surga ba ne: «Lee de niir la wu tuut, tollu ni loxol nit, jóge géej.» Ilyaas ne ko: «Demal ne Axab, mu takk watiiram te dem, bala koo taw bee ub.»

⁴⁵ Nes tuut asamaan ñuul kukk aki xàmbaar, ngelaw la jóg, taw ba sóob ak doole. Ci biir loolu Axab dawal watiiram, jëm Yisreel.

⁴⁶ Aji Sax ji nag dooleel Ilyaas. Mu takk ndigg la, daw jiitu Axab ba ca buntu Yisreel.

19

Ilyaas gedd na

¹ Gannaaw gi, Axab nettali Yesabel la Ilyaas def lépp ak na mu rendee saamar mboolem yonent ya.

² Yesabel yónnee Ilyaas ndaw, ne ko: «Yal na ma yàlla yi teg mbugal mu gëna réy, ndegam nëgëni ëllëg jëluma sa bakkan, ni nga jële bakkani yonent yii.»

³ Ilyaas gis na mu deme, daldi daw, ngir rawale bakkanam. Mu dem ba Beerseba ca réewum Yuda, bàyyi fa surgaam.

⁴ Moom ci boppam mu topp màndiŋ ma lu tollook doxub benn bés, doora toog ci taatu benn gajj. Ma ngay ñaan dee, naan: «Doy na sëkk, Aji Sax ji, jëlal sama bakkan rekk, ndax man kat gënuma samay maam.»

⁵ Mu tëdd, ay nelaw jàpp ko ca taatu gajj ba. Yégul lu moy am malaaka mu ko laal, ne ko: «Jógal lekk!»

⁶ Ilyaas ne xiféet, yem ci mburu mu ñu lakke doj yu tàng ak njaqub ndox. Mu lekk, daldi naan, ba noppi tëddaat.

⁷ Malaakam Aji Sax ja dellu ñëw, laal ko, ne ko: «Jógal lekk, lu ko moy doo àttan yoon wi.»

⁸ Ilyaas jóg lekk, daldi naan, leqaliku, ba dox ñeent fukki guddi ak ñeent fukki bëccëg, ba ca Xoreb, tundu Yàlla wa.

⁹ Mu dugg foofa ca biir xunt ma, fanaan fa.

Aji Sax ji yónniwaat na Ilyaas

Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas, ne ko: «Ana looy def fii, Ilyaas?»

¹⁰ Ilyaas ne: «Man kat damaa xéroom a xér ci yaw Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni Israayil dañoo fecci sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay, ñu màbb; say yonent, ñu jam saamar. Ma des man donŋ, ñuy wuta jël sama bakkan nii!»

¹¹ Aji Sax ji ne ko: «Génnal taxaw ci kaw tund wi, fi sama kanam, ndax kat man Aji Sax ji maa ngi waaja romb.» Ci kaw loolu ngelaw lu réy te bare doole jiitu Aji Sax ji, xar tund ya, rajaxe doj ya, waaye Aji Sax ji nekkul ca ngelaw la. Ngelaw la dal, suuf sa yëngu, waaye Aji Sax ji nekkul ca yëngu-yëngu suuf ba.

¹² Suuf sa dal, sawara dikk, waaye Aji Sax ja nekkul ca sawara wa. Sawara wa dal, ndéey lu suufe topp ca.

¹³ Ilyaas dégg ca, muuroo mbubbam, génn taxaw ca buntu xunt ma; déggul lu moy baat bu ko ne: «Ana looy def fii, Ilyaas?»

¹⁴ Mu ne: «Man kat damaa xéroon a xér ci yaw Aji Sax ji Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni Israayil dañoo fecci sa kóllëreek ñoom; say sarx-alukaay, ñu màbb; say yonent, ñu jam saamar. Ma des man donñ, ñuy wuta jël sama bakkan nii!»

¹⁵ Aji Sax ji ne ko: «Dellul topp say tànk te jaare ci màndiñ mi ba Damaas. Boo àggee, nanga diw Asayel, fale ko ko buurub Siri.

¹⁶ Yewu ma baayam di Nimsi it, diw ko, fal ko buurub Israayil; te Alyaasa, ma baayam di Safat, dëkk diiwaanu Abel Mewola, nanga ko diw, fal ko, muy yonent, wuutu la.

¹⁷ Su ko defee ku Asayel reyul ba nga raw, Yewu rey la; ku Yewu reyul ba nga raw, Alyaasa rey la.

¹⁸ Waaye dinaa déeg ci biir Israayil juróom ñaari junniy (7 000) nit, di mboolem ñi sujjóotaluloon Baal te masuñu koo foon.»

Ilyaas am na bëkk-néeg

¹⁹ Ilyaas bàyyikoo fa, fekk Alyaasa doomu Safat, Alyaasa di gàbb ak ñaar fukki nag ak ñeent yu ko jiitu, ñu likke leen ñaar-ñaar, moom ci boppam mu jiital fukkeelu likke baak ñaar. Ilyaas dikk ba ca moom, sànni mbubbam ca kaw Alyaasa.

²⁰ Alyaasa bàyyikoo ca nagam ya, daw topp ca Ilyaas, ne ko: «Ngalla may ma, ma tàgguji sama

ndey ak sama baay te topp la.» Ilyaas ne ko: «Doxal dellu; lu ma la def?»

²¹ Alyaasa bàyyi fa Ilyaas, dellu jël ñaari nag, rendi ko sarax, jël banti ràngaay ya, togge yàpp wa, jox ko mbooloo ma, ñu lekk, ba noppi Alyaasa topp ci gannaaw Ilyaas, di bëkk-néegam.

20

Siri song na Samari

¹ Fekk na Ben Addàd buurub Siri woo gàngooru xareem mépp, ñu daje, ànd ak fanweeri buur ak ñaar yu mu faral, ñook seeni fas ak seeni watiir. Ñu dem song Samari, gaw ko.

² Ci kaw loolu Ben Addàd yónni ay ndaw ca biir dëkk ba ca Axab buurub Israayil.

³ Ñu ne ko: «Ben Addàd dafa wax ne: “Sa xalis ak sa wurus, maay boroom. Say jabar it, ak ñi gëna dëgër ci say doom, maay boroom.”»

⁴ Buurub Israayil ne ko: «Loo wax rekk, Buur sang bi, maak lépp lu ma moom yaay boroom.»

⁵ Ndaw ya dikkaat ne ko: «Ben Addàd dafa wax ne: “Maa yónnee woon ci yaw, di sàkku nga jox ma sa xalis ak sa wurus ak say jabar ak say doom yu góor.»

⁶ Waaye nēgēni ēllēg sax dinaa yónni samay jawriñ ci yaw, ñu seet ci sa biir kër ak say kër jawriñ. Mboolēm luy sa alal dinañu ci teg loxo, nangu ko, yóbbu.”»

⁷ Buurub Israayil nag woolu magi réew ma mépp, ne leen: «Bu yeboo ngeen xam ne waa jii kat fitna lay wut; gis ngeen mu yeble ci man, bēgga

nangu samay jabar ak sama doom yu góor ak sama xaaalis ak sama wurus, te bañaluma ko ci dara.»

⁸ Mag ñaak mbooloo ma mépp ne ko: «Bu ko déglu te bul nangu!»

⁹ Axab ne ndawi Ben Addàd ya: «Waxleen Buur, sama sang, ne ko: “Sa jaam ba nee mboolem la nga njèkkoona yónnee di ko sàkku dina ko def. Waaye lii nga mujja laaj moom, du ko def.”» Ndaw ya dem jottali tontam.

¹⁰ Ben Addàd dellu yeble ca moom ne ko: «Yal na ma yàlla yi teg mbugal mu gëna tar, ndegam duma tas Samari, ba pëndu tabax du fi des buy fees loxoy mboolem ñi ma topp.»

¹¹ Buurub Israayil ne: «Waxleen ko ne ko: “Jóge xare, di bàkku moo gën jëm xare, di bàkku.”»

¹² Ba Ben Addàd di jot ca kàddu googu, ma ngay naan, mook buur ya far ak moom ca mbaar ya. Mu jox ay nitam ndigal ne leen: «Takkuleen!» Ñu takku, ngir songi dëkk ba.

¹³ Ndeke ci biir loolu ab yonent dem na ca Axab buurub Israayil, ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gis nga gàngooru xare gii gépp ak li ñuy bare lépp, xamal ne teg naa leen ci sa loxo bésub tey, ndax nga xam ne maay Aji Sax ji.»

¹⁴ Axab ne ko: «Ku may defal loolu?» Mu ne ko: «Aji Sax ji nee: Dag yi kilifay diiwaan yi yebal lay doon.» Axab ne ko: «Kuy sooke xare bi?» Mu ne ko: «Xanaa yaw.»

Israayil daan na Siri

¹⁵ Ba mu ko defee Axab lim dag ya kilifay diiwaan ya yebal, ñuy ñaari téeméer ak fanweer ak

ñaar (232). Gannaaw loolu mu lim mbooloom Israayil gépp, ñuy juróom ñaari junni (7 000).

¹⁶ Ñu génng digg bëccëg, fekk Ben Addàd a ngay màndi mook fanweeri buur ak ñaar ya mu faral, ca mbaar ya.

¹⁷ Dag ya kilifay diiwaan ya yebal a nga jiitu. Ci biir loolu Ben Addàd yónnee, ñu wax ko ne ko: «Am na ñu jóge Samari, di ñëw.»

¹⁸ Mu ne: «Su leen jàmm taxee jóg, jàppleen leen, ñuy dund; su leen xare taxee jóg it, jàppleen leen, ñuy dund.»

¹⁹ Ba mu ko defee dagi kilifay diiwaan ya génne ca dëkk ba, gàngooru xare ga topp ca seen gannaaw.

²⁰ Ku nekk jam noon ba nga janool, waa Siri daw, Israayil topp leen. Ben Addàd buurub Siri nag war fas, daw mooki gawaram.

²¹ Buurub Israayil nag song leen, rey fas ya, yàq watiir ya, daan waa Siri jéll bu réy.

²² Yonent ba dikk ca buurub Israayil ne ko: «Nanga dëgërluwaat te xam ni nga wara def, ndax nëgëni déwén buurub Siri dina la songaat.»

Siri songati na Israayil

²³ Ba loolu amee kàngami buurub Siri digal buurub Siri ci wàllu Israayil, ne ko: «Ñii, seeni yàlla yàllay tund lañu; moo tax ñu ëpp nu doole, waaye su nu xeexëek ñoom ci joor gi déy, su boobaa noo leen di ëpp doole.

²⁴ Defal nii: follil buur yi ci sa gannaaw yépp, jële leen fa ñu jiite, teg fa jawriñ yu leen wuutu.

²⁵ Te yaw nga sosaat gàngooru xare gu mel ni ga nga amoon, fas ak fas, watiir ak watiir, ndax nu

mana xareek ñoom ci joor gi. Su boobaa déy, noo leen di ëpp doole.» Mu déggal leen, def noona.

²⁶ Ca déwén sa Ben Addàd lim waa Siri, daldi dem Afeg ca xare baak Israayil.

²⁷ Waa Israayil daje, sàkk ab dund, ba noppi dox wuti leen. Waa Israayil a nga dal janook ñoom, di saf ñaari gétti bëy. Waa Siri ñoom fees àll ba.

²⁸ Góoru Yàlla ga dikk ne buurub Israayil: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw waa Siri dañoo yaakaar ne man Aji Sax ji, yàllay tund laa, duma yàllay xur, maay teg mbooloo mu réy mii mépp ci say loxo. Su ko defee ngeen xam ne maay Aji Sax ji.»

²⁹ Diiru juróom ñaari fan nag ñu jàkkaarloo ca seeni dal. Bésib juróom ñaareel ba xare ba jib, waa Israayil daane téeméeri junniy (100 000) xarekat yu warul fas ca waa Siri ci benn bés bi;

³⁰ ña ca des daw ba Afeg, ca biir dëkk ba, tata ja mabb ca kaw ñaar fukki junniy nit ak juróom ñaar (27 000) ca ñoom. Fekk na Ben Addàd daw dugg ca biir dëkk ba, jàll ci biir néeg bu làqoo làqu.

³¹ Ay jawriñam ne ko: «Waaw, nun de dégg nanu ñu naan buuri Israayil buur yu gore lañu. Tee noo sol ay saaku, tañlaayoo buum, toroxloo ko, te dem ca buurub Israayil? Jombul mu bàyyi la, nga dund.»

³² Ñu teraxlaayoo ay saaku, tañlaayoo ay buum, dem ca buurub Israayil, ne ko: «Ben Addàd sa jaam ba nee, nga baal ko ngalla te bàyyi ko mu dund.» Mu ne: «Ndeke mu ngi dund ba tey? Moom sama mbokk a!»

³³ Ndaw ya am njort lu rafet nag. Ñu gaaw naa: «Ben Addàd kay sa mbokk a!» Mu ne leen ñu dem

indi ko. Ba Ben Addàd dikkee ba ca moom, mu waral ko ca watiiram.

³⁴ Ben Addàd ne Axab: «Dëkk yi sama baay nangoo woon ci sa baay dinaa la ko delloo, te boo yeboo sàkkal sa bopp ay bérebi njaay ca Damaas, na sama baay def ca Samari.» Axab ne ko: «Man nag damay fasanteek yaw kóllëre ci loolu, bàyyi la nga dem.» Ba loolu amee mu fasanteek moom kóllëre, bàyyi ko mu dem.

Ab yonent sikk na Axab

³⁵ Ci biir loolu kenn ca kuréelu yonent ya wax moroom ma ci ndigalal Aji Sax ji, ne ko: «Ayca, jam ma!» Waa ja lànk, ne du ko jam.

³⁶ Mu ne ko: «Gannaaw nanguwuloo déggal Aji Sax ji, dama ne, booy teqalikook man, gaynde fàdd la.» Naka la teqalikook moom, gaynde dajee k moom, fàdd ko.

³⁷ Waa ja gisaat keneen ca ñoom ne ko: «Ayca, jam ma!» Kooka jam ko bu baax, ba gaañ ko.

³⁸ Yonent ba dem, taxaw ca yoon wa, soppi colam, fab kaala, takke bët ya, di xaar Buur.

³⁹ Buur romb, mu woo ko, ne ko: «Man de sang bi, damaa gaañu ci digg xare, nit dikk, indil ma ke-neen, ne ma: “Xoolal ma kii, su rëccee, sa bakkan ay fey bakkanam, mbaa nga feye ko fanweeri kiloy xalis.”

⁴⁰ Waaye man damaa fekk ma jàpp wet gu nekk, waa ja nag rëcc.» Buurub Israayil ne ko: «Sab àttee ngoog, yaa ko waxal sa bopp.»

⁴¹ Ci kaw loolu yonent ba ne muret kaala ga mu takkoon ca bët ya; buurub Israayil xàmmee ko, xam ne ci yonent yi la.

⁴² Mu ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa bàyyi ku ma aayaloon bakkanam, sa bakkan mooy fey bakkanam te say bokk ay fey bokkam.»

⁴³ Ba loolu amee buurub Israayil mer, ne fónñ, daldi ñibbi kēram ca Samari.

21

Buur Axab tooñ na Nabot

¹ Gannaaw ba loolu wéyee mu am lu xew, di mbirum toolu reseñu Nabot, waa ju dëkk Yisreel. Nabot daa amoon tool ca Yisreel, ca wetu kēr Axab buurub Samari.

² Axab ne Nabot: «Jox ma sa toolub reseñ bi, ma def kob tóokēr, ndax jege na sama kēr. Dinaa la ko wecci toolub reseñ bu ko gën, walla su la gēnalee ma delloo la njëgam ci xalis.»

³ Nabot tudd Aji Sax ji, ne Axab: «Yàlla tere ma di la jox sama suufas maam!»

⁴ Axab ñibbi kēram, mer, ne fónñ ndax la ko Nabot waa Yisreel ba wax, ne ko du ko jox suufas maamam. Mu tēdd ca lalam, gedd, baña lekk.

⁵ Soxnaam Yesabel dikk ne ko: «Lu la tax ne fónñ nii? Lu la teree lekk?»

⁶ Axab ne ko: «Damaa wax ak Nabot waa Yisreel bi, ne ko mu jaay ma toolub reseñam, ma fey ko xalis mbaa su ko neexee ma wecci ko ko beneen toolub reseñ. Mu ne ma du ma jox toolub reseñam.»

⁷ Yesabel ne ko: «Xanaa du yaay buurub Israayil? Jógal lekk waay te bégál sa xol. Man maa lay jox toolu reseñu Nabot.»

⁸ Ci kaw loolu Yesabel bind ay bataaxal ci turu Axab, def ci màndarga torlub Axab. Mu yónnee bataaxal ya ca mag ñaak gor ña ca dëkkub Nabot.

⁹ Mu bind ca bataaxal ya ne: «Yéeneleen koor*, beral Nabot jataay ci kanam mbooloo mi,

¹⁰ te teg ñaari nit ñu tekkiwul dara, ñu janook moom. Na ñooñu duural Nabot ne ko: “Saaga nga Yàlla, saaga Buur.” Su ko defee ngeen génne ko dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee.»

¹¹ Ba mu ko defee waa dëkkub Nabot, mag ñaak gor ña daldi def la Yesabel santaane te bind ko ca bataaxal ya mu leen yónnee.

¹² Ñu yéene koor, beral Nabot jataay ca kanam mbooloo ma.

¹³ Ñaari nit ñu tekkiwul dara dikk toog janook moom. Ñu duural ko ca kanam mbooloo ma, ne Nabot daa saaga Yàlla, saaga Buur. Ñu génne Nabot dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee.

¹⁴ Ñu yónnee nag ca Yesabel ne ko dóor nañu Nabot ay doj ba mu dee.

¹⁵ Yesabel dégg ca, ne Axab: «Jógal nanguji toolu reseñu Nabot waa Yisreel bi. Moo la ko bañoona jaaye xalis, waaye dundatul, dee na.»

¹⁶ Axab dégg ca, daldi jubal toolu reseñu Nabot waa Yisreel ba, nangu ko.

Aji Sax ji dogal na mbugalu Axab

¹⁷ Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ma dëkk Tisbi, ne ko:

¹⁸ «Demal taseek Axab buurub Israayil ba ca Samari. Ma nga nee ca toolu reseñu Nabot ba mu nanguji.

¹⁹ Wax ko ne ko: “Aji Sax ji dafa wax ne: Du dangaa rey nit, ba nangu alalam?” Nga teg ca ne

* **21.9 koor** googu dafa mel ni tuub ak toroxlu lañu ci jublu.

ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Fa xaj ya xabe deretu Nabot, ay xaj dina fa xabe sa deret, yaw itam.»»

²⁰ Axab ne Ilyaas: «Ãa, noon bi, gisati nga ma?» Ilyaas ne ko: «Gis naa la, ndax dangaa dogu ci def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu.

²¹ Aji Sax ji nee na: Dama ne, dinaa wàcce lu bon ci sa kaw, fàllas say sèt, ba bóom ci digg Israayil képp kuy colal, te bokk ci yaw Axab, muy gor, di jaam.

²² Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam doomu Nebat mbaa kër Basa doomu Axya, ndax merloo nga ma te bàkkaarloo nga Israayil.

²³ Te itam Aji Sax ji wax na ci mbirum Yesabel ne: Ay xaj dina lekk Yesabel ca wetu tatay Yisreel.

²⁴ Ku Axab deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;

ku ci médde àll, njanaaw ya for.»

²⁵ Axab dafa dogu woon ci def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, ba amu ci moroom moos, te jabaram Yesabel di ko ci xabtal.

²⁶ Axab daan na def ñaawtéef ju réy, di topp ay kasaray tuur, di def mboolem lu doon baaxu Amoreen ña Aji Sax ji dàqoon ngir bànni Israayil.

²⁷ Ba Axab déggee kàddu yooyu, daa xotti ay yéreem, di woor, sol ay saaku, tēddaale ko, di temp ndànk, ngir toroxlu.

²⁸ Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas waa Tisbi ba, ne ko:

²⁹ «Gis nga ni Axab toroxloo fi sama kanam? Gannaaw toroxlu na nii ci sama kanam, duma wàcce lu bon cig dundam. Ci jamonoy doomam ju góor laay wàcce lu bon ci waa kēram.»

22

Axab songati na Siri

¹ Gannaaw loolu toog nañu ñetti at yu xare amul diggante Siri ak Israayil.

² Ca ñetteelu at ma, Yosafat buurub Yuda dikk ca buurub Israayil.

³ Fekk buurub Israayil wax aki jawriñam ne leen: «Xanaa xamuleen ne Ramot ga ca Galàdd noo ko moom? Te jéemunoo def dara, ba nangu ko ci loxol buurub Siri!»

⁴ Mu ne Yosafat: «Xanaa dinga ànd ak man ca xareb Ramot ga ca Galàdd?» Yosafat ne buurub Israayil: «Maa ngii, yaa ngii, samay nit ay say nit, te samay fas ay say fas.»

⁵ Yosafat teg ca ne buurub Israayil: «Njèkkala seet lu ci Aji Sax ji wax.»

⁶ Buurub Israayil nag woo yonent yi, ñu daje, xawa tollook ñeenti téeméer (400). Mu laaj leen ne leen: «Ndax ma songi xare Ramot ga ca Galàdd, am ma bàyyi?» Ñu ne ko: «Demal, ndax Boroom bi moo leen di teg ci sa loxo.»

⁷ Yosafat dellu ne: «Xanaa beneen yonentu Aji Sax ji da fee amatul, ba ñu mana seetlujeeti fa moom?»

⁸ Buurub Israayil ne Yosafat: «Am na ba tey genn góor gu ñu mana seetal ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko jéppi, ndax du jottali kàdduy waxyu yu baax ci man, lu bon rekk lay wax; mooy Mise doomu Yimla.» Yosafat ne ko: «Buur, bul waxe noonu.»

⁹ Buurub Israayil daldi woo ab jawriñam ne ko: «Demal indil ma gaaw Mise doomu Yimla.»

¹⁰ Buurub Israayil ak Yosafat buurub Yuda nag, ña nga toog, ku ci nekk ci ngànguneem. Ña nga solu ba jekk ca dàgga ja ca buntu Samari. Yonent yépp janook ñoom di biral ay kàdduy waxyu.

¹¹ Cedesyas doomu Kenaana, ma woon ci seen biir, fekk na mu defarlu ay béjjéni weñ. Ma nga naan: «Aji Sax ji dafa wax ne: “Yii ngay jame waa Siri, ba jeexal leen.”»

¹² Mboolem yonent ya ca des nag di waxe genn kàddug waxyu googu, naan: «Buur, songal Ramot ga ca Galàdd te jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen teg ci say loxo.»

Mise yégle na jéllub Axab

¹³ Ci kaw loolu ndaw la woowi Mise, dem ne ko: «Dama ne, kàddug yonent ya genn la, muy jàmmu Buur. Kon nag, na sa kàddu ànd ak seen kàddu di genn, te nga wax jàmm.»

¹⁴ Mise ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy dund, li ma Aji Sax ji wax rekk laay wax.»

¹⁵ Ba Mise dikkee ba ca Buur, Buur ne ko: «Mise, ndax nu songi xare Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi?» Mu ne ko: «Buur songal, daanéey, Aji Sax jee koy teg ci sa loxoo waay!»

¹⁶ Buur nag ne ko: «Ñaata yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu moy dëgg ci turu Aji Sax ji?»

¹⁷ Mise ne ko:
«Israayil gépp laa gis ñu tasaaroo ca tund ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.
Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci jàmm.”»

18 Buurub Israayil nag ne Yosafat: «Waxuma la woon ne du jottali kàdduy waxyu yu baax ci man, xanaa lu bon rekk?»

19 Mise teg ca ne ko: «Kon nag déglul kàddug Aji Sax ji. Aji Sax ji laa gis, mu toog ci ngànguneem, mboolem gàngooru asamaan a nga taxaw ndi-jooram ba càmmoñam.

20 Aji Sax ji nag ne: “Ana kuy nax Axab, mu songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?” Kii ne nii, kee ne nee.

21 Kenn ci gàngoor ga dikk, taxaw fa kanam Aji Sax ji. Mu ne: “Man maa koy nax.” Aji Sax ji ne ko: “Nan?”

22 Mu ne: “Maay dikk, doon leer guy safaan dëgg ci làmmiñu yonentam yépp.” Mu ne ko: “Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe noonu.”

23 Looloo waral lii. Aji Sax ji moo def leer guy safaan dëgg ci sa làmmiñu yonent yii yépp, te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa kaw.»

24 Ba loolu amee Cedesyas doomu Kenaana ta-laata Mise, ne ko: «Ana wan yoon la leerug waxyu gu Aji Sax ji jaare, ba jóge ci man di wax ak yaw?»

25 Mise ne ko: «Yaw mii yaa koy gisal sa bopp, keroog ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu.»

26 Buurub Israayil ne ab surgaam: «Jàppal Mise, yóbbu ko ca Amon boroom dëkk bi ak ca Yowas doomu Buur*.

27 Nga ne ko: “Buur dafa wax ne: Dugalleen kii kaso, di ko jox lekk gu néew ak ndox mu néew, ba keroog may dikk ak jàmm.”»

* **22.26 doomu Buur** daa nañu ko woowe ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu èttu buur bi.

28 Mise ne: «Soo délseek jàmm déy, Aji Sax ji waxul, ma jottali.» Mu dellu ne: «Mbooloo mi, yeena ko déggandoo, yeen ñépp.»

Axab song na Ramot

29 Ba mu ko defee buurub Israayil ànd ak Yosafat buurub Yuda, ñu dem songi Ramot ga ca Galàdd.

30 Buurub Israayil nag ne Yosafat: «Damay soppi col, dugg ci xeex bi, waaye yaw solal sa mbubbam buur.» Buurub Israayil soppig col, dugg ca xeex ba.

31 Fekk na buurub Siri jox ndigal fanweeri nitam ak ñaar, ñay jiite watiiri xare ya. Mu ne leen: «Buleen xeex ak kenn, du ku tuut, du ku réy, diirleen buurub Israayil, moom rekk.»

32 Ba loolu amee, ña jiite watiiri xare ya gis Yosafat, daldi ne: «Kii kay mooy buurub Israayil!» Ñu walbatiku ci kawam, ngir song ko. Yosafat nag àddu ca kaw,

33 njiiti watiir ya xam ne du buurub Israayil, ñu walbatikuwaat, bàyyi ko.

34 Ci biir loolu mu am ku soqi ag fitt te teyu ko, mu dal buurub Israayil ci diggante ñaari wàlli pakk bi mu sol. Mu ne dawalkatu watiiram: «Waññikul, génne ma ci xeex bi, gaañu naa!»

35 Naka la xare ba tàkkarnaase bésub keroog bépp, ñu téye buur ba ca biir watiir wa, mu janook waa Siri, ba ca ngoon sa, mu doora dee. Jam-jam baa nga nàcc, ba taa ca biir watiir ba.

36 Jant baa ngay xalambaayu, yéene jib, ba dajal mbooloo ma. Ña nga naan: «Na ku nekk ñibbi sa dëkk, ca sam réew!»

³⁷ Buur ba nag saay, ñu yóbbu ko Samari, denc ko foofa.

³⁸ Ba ñuy raxas watiir ba ca déeg ba ñuy wax Samari, xaj ya di xab deret ja, gànc ya di sangu ca ndoxum déeg ma, muy la Aji Sax ji waxoon†.

³⁹ Li des ci mbiri Axab ak mboolem lu mu def ak kër ga mu tabax, rafetale ko yaxu bëñi ñey, ak mboolem dëkk ya mu tabax, loolu lépp, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israayil ca seeni jant.

⁴⁰ Buur Axab nag saay, fekki ay maamam, doomam Axasya falu buur, wuutu ko.

Yosafat falu na Yuda

⁴¹ Axab moomu, ba mu faloo Israayil, ba dugg ca ñeenteelu atu nguuram, ca la Yosafat doomu Asa falu buur ca Yuda.

⁴² Yosafat amoon na fanweeri at ak juróom, ba muy falu te ñaar fukki at ak juróom la nguuru ca Yerusalem. Yaayam moo doon Asuba, doomu Silxi.

⁴³ Yosafat ci tànci baayam Asa la aw, jàddul fenn, xanaa di def njub lu Aji Sax ji rafetlu.

⁴⁴ Terewul bérebi jaamookaay ya jëleesu ko fa. Mbooloo ma dañoo wéy di fa def ay sarax aka taal cuuraay.

⁴⁵ Yosafat séqoon na nag ak buurub Israayil jàmm.

⁴⁶ Li des ci mbiri Yosafat ak njàmbaraam aki xareem, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant.

† 22.38 Seetal ci 21.19.

⁴⁷ La desoon ca ñay gànctu ca jaamookaayi tuur ya fa desoon ca jamonoy baayam Asa, ba booba, Yosafat da leena jële ca réew ma.

⁴⁸ Booba réewum Edom amuloon buur. Ab jawriñ lañu fa daan tabb.

⁴⁹ Yosafat defaroon na ay gaal yu mag yu mu deme réewum Ofir, di wuti wurus. Waaye sottiwul, ndax gaal yaa nga yàqoo ca Eccon Geber.

⁵⁰ Booba la Axasya doomu Axab wax Yosafat ne ko: «Tee ngaa may samay nit, ñu ànd ak say nit ci gaal yi?» Yosafat lank.

⁵¹ Gannaaw gi, Buur Yosafat saay, fekki ay maa-mam, ñu denc ko fa ñu denc ay maamam ca gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam. Yexoram doomam moo falu buur, wuutu ko.

Axasya falu na Israayil

⁵² Yosafat moomu, ba mu faloo Yuda, ba dugg ca fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Axasya doomu Axab falu buur ca Israayil, Samari di péeyam. Axasya nguuru na Israayil ñaari at.

⁵³ Da daan def lu bon, lu Aji Sax ji ñaawlu, topp tãnki ndeyam ak baayam ak tãnki Yerbowam doomu Nebat ma doon bàkkaarloo Israayil.

⁵⁴ Axasya jaamu na Baal, tuur ma, di ko sujjóotal, ba merloo Aji Sax ji Yàllay Israayil, muy mboolem la baayam daa def.

Kàddug Yàlla
The Holy Bible in the Wolof language of Senegal,
translated by La Mission Baptiste du Sénégal
La Sainte Bible en langue wolof du Sénégal, traduite
par La Mission Baptiste du Sénégal

copyright © 2025 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Cette œuvre est mise à disposition sous licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

¶ Vous n'êtes pas autorisé à :

Partager – copier, distribuer et communiquer le matériel par tous moyens et sous tous formats. L'Offrant ne peut retirer les autorisations concédées par la licence tant que vous appliquez les termes de cette licence.

Attribution – Vous devez créer un lien vers la licence et indiquer si des modifications ont été effectuées ; l'Œuvre. Vous devez indiquer ces informations par tous les moyens raisonnables, sans toutefois suggérer que l'Offrant vous soutient ou soutient la faccedil;on dont vous avez utilisé son Œuvre.

Pas d'Utilisation Commerciale – Vous n'êtes pas autorisé à ; faire un usage commercial de cette Œuvre, tout ou partie du matériel la composant.

Pas de modifications – Dans le cas où vous effectuez un remix, que vous transformez, ou créez ; partir du matériel composant l'Œuvre originale, vous n'êtes pas autorisé à ; distribuer ou mettre à disposition l'Œuvre modifiée.

Pas de restrictions complémentaires – Vous n'êtes pas autorisé à ; appliquer des conditions légales ou des mesures techniques qui restreindraient légalement autrui ; utiliser l'Œuvre dans les conditions décrites par la licence.

C'est un résumé ; (et non pas un substitut) de la licence. Pour voir une copie de cette licence, cliquez ici.

La Mission Baptiste du Sénégal a le plaisir de vous autoriser à ; utiliser toute portion tirée des Écritures

qui sont disponibles sur [http:// biblewolof.com](http://biblewolof.com) et sur ces appli (l'&ouillevre), sous réserve que le crédit nous soit reconnu par écrit, avec la mention du nom de notre organisation (voir plus loin). Mais on ne peut la modifier de quelque façon que ce soit, ni l'’utiliser à des fins commerciales, c'’est à dire, de telles ressources ne peuvent être vendues à un prix supérieur au coût de la reproduction.

Cette licence n'’autorise pas un mixage combinant les écritures en wolof avec vos propres ressources traduites en wolof. Si vous désirez faire un mixage, vous devez en obtenir l'’autorisation, et pour cela nous exigeons un échantillon de traduction pour une préalable approbation de notre part. En effet des ressources mal traduites portent préjudice à la créditibilité des écritures.

De même, s'’il s'’agit d'’enregistrements des écritures, nous exigeons des échantillons de la matière enregistrée, pour approbation préalable de notre part. En effet des voix marquées d'’accent pourraient être dommageables à la créditibilité des écritures.

Pour demander la permission de faire quoi que ce soit en dehors du cadre de cette licence, contactez-nous.

Voici les déclarations de copyright à inclure dans l'&ouillevre:

Écriture extraite de (s'’il s'’agit d'’une portion de livre)

Suivi de:

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Vous pouvez aussi utiliser une forme abrégée:

(Nom du livre abrégé) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

La politique de confidentialité se trouve ici.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0)

 You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.

NoDerivatives — If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

This is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license. To view a copy of this license, click here.

La Mission Baptiste du Sénégal is pleased to give you permission to use any of the scriptures on <http://biblewolof.com> and in these apps (hereafter referred to as the Work) as long as you give credit to MBS with a copyright notice, and you do not modify or mix the work, and do not sell materials at a price over the cost of reproduction.

In other words, you may download the Work and share it with others as long as you credit us, but you can't change the Work in any way or use it commercially (for profit).

If we give you permission to do a re-mix (combining the scriptures in wolof with your own materials translated in wolof), we will ask for a sample translation or audio recording to approve first, before any distribution. Materials badly translated and voices with a foreign accent impair the credibility of the scriptures.

To ask permission to do anything outside the scope of this license, contact us.

Here are copyright statements to include with the work :

Scripture citations taken from(if it's only a portion of a book) followed by

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

Or you may use a shortened form:

(Name of the book) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

You can read our [privacy policy](#) here.

Liggéey bii turu sañ-sañu jëfandikoom di « Creative Commons BY-NC-ND 4.0 » ; maye na ku ko yeb,

fépp ci àddina, ci kaw way jefandiku ji wàccoo ak yii ndigal: BY = SM (dees na Seedeel boroom Moomeelam); NC = AJ (Amul Jaay); ND = AS (Amul Soppi). Ku bëgga gis sottib sañsañu jëfandikoo bi, seet ko fii.

□ Mission Baptiste du Sénégal am na mbégtey may leen ngeen yeb, ak sotti, ak wasaare lu mu mana doon ci Kàddug Yàlla gi ci <http://biblewolof.com>, ak ci appli yii, ci kaw ngeen seedeel nu sunu moomeel (seetal ci suuf). Waaye dungen ci mana soppi lenn, ak nu coppite ga mana tëdde, te ngeen bañcee jaaye lenn ci njëg gu wees li leen sottib mbind mi dikke.

Su dee lu ngeen raxe (muy seen liggéeyu bopp bu ngeen tekki ci wolof, boole ko ak lenni kàddug Yàlla gi ci wolof), ba bëgg koo sotti ngir wasaare ko, war ngeen cee jëkka am sunu ndigal, te jox nu ci seenub tekki, lu tuut lu nu ko mana natte ba mu doy nu, ndax jomtukaay yu tekki bi awul yoon gàkkal na Mbind mu sell mi. Jokkoolen ak nun, ngir sàkku ndigalu def lu mu mana doon, lu wees kemu sañsañu jëfoo.

Ba tey su dee lu ngeen jukkee ci kàddug Yàlla gi, ba def ko ay dégtal yu ngeen taataan, bëgg nanu ngeen sàkkal nu ci seenub taataan, lu tuut lu nu mana natte baat yi ba mu doy nu, ndax baat yu seen làmmiñu boroom taq itam, gàkkal na ab liggéey.

Yii kàddu la sañsañu jëfoo tege, te warees koo boole ci liggéey bi:

Ci………… lanu ko jukkee, (su dee ab dogu téere doŋŋ)

Kàddug Yàlla gi © 2025 MBS

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

Manees naa jëfandikoo itam ab gàttaalub turu téere bi :

(Turu gàttaal téere bi) **2025 MBS (NINEA: 20215410C9)**

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.fr>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Apr 2025 from source files dated 18 Apr 2025

d0698bf2-fb52-5f39-9542-2e2eeaf3c516